

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

STALKING NA ÚZEMÍ HODONÍNSKA

Autor práce: Eva Mičková, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: kombinované studium

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Veselý

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Milanu Veselému, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MIČKOVÁ, E. *Stalking na území Hodonínska: bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2016. 65 s.
Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Bc. Milan Veselý.

Klíčová slova: stalking, pronásledování, pachatelé stalkingu, oběti stalkingu

Tématem této práce je stalking. Konkrétně se práce zabývá stalkingem na území Hodonínska. V práci je psáno o stalkingu, jeho příčinách, prevenci stalkingu a jeho právní úpravě, o obětech stalkingu a jeho pachatelích. V praktické části práce je proveden průzkum formou dotazníkového šetření mezi obyvateli Hodonínska. Dále je zde uvedena kazuistika obětí stalkingu.

ABSTRACT

MIČKOVÁ, E. *Stalking in Hodonín territory : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2016. 65 p. Supervisor : Mgr. Bc. Milan Veselý.

Key words: Stalking, harassment, stalking offenders, victims of stalking

Anotation

The theme of this thesis is stalking. Specifically, the work deals with stalking in the Hodonín territory. It describes stalking, its causes, the prevention of stalking and stalking legislation, as well as stalking victims and its perpetrators. In the practical part a questionnaire survey was conducted among the Hodonín territory residents. Then the work deals with three cases of stalking.

Obsah

Úvod.....	7
1 Cíle a metodika bakalářské práce	8
2 Stalking	10
2.1 Vymezení pojmu stalkingu	10
2.2 Dělení stalkingu	12
2.3 Významné faktory stalkingu	13
2.4 Problémy s rozpoznáním stalkingu	14
2.5 Typické případy stalkingu.....	15
2.6 Co není stalking	16
2.7 Typologie pachatelů stalkingu (psychologie stalkerů).....	19
2.8 Prevence stalkingu	20
3 Legislativní rámec stalkingu	22
3.1 Skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování.....	25
3.2 Obligatorní znaky skutkové podstaty nebezpečného pronásledování.....	27
3.3 Pojmy k trestnému činu nebezpečné vyhrožování.....	28
4 Oběti stalkingu	30
4.1 Spirála stalkingu.....	30
4.2 Falešné (nepravé) oběti stalkingu	31
4.3 Možnosti vzniku posttraumatické poruchy u obětí stalkingu	33
4.4 Pomoc obětem stalkingu	35
5 Stalking na území Hodonínska	36
5.1 Popis výzkumu	36
5.2 Hypotézy	36
5.3 Interpretace získaných dat.....	37
5.4 Analýza výsledků výzkumu	51
5.5 Kazuistiky	54

Závěr.....	59
Seznam použitých zdrojů	60
Seznam příloh.....	62

ÚVOD

V naší společnosti je téma stalkingu (nebezpečného pronásledování) úplně novum, ve srovnání se světem, kde je tento termín mnohem známější a často skloňovaný i v médiích. Odborníci z oboru psychologie, psychiatrie a práva se této problematice i u nás věnují čím dál více. Rovněž se ale bohužel zvyšuje procento případů, kdy se stalking reálně děje. V médiích se s ním lze setkat nezdědka ve spojení s těmi nejtěžšími delikty.

Stalking je možné definovat jako určitou formu vztahového násilí. Je pro něj typické násilné a nežádoucí pronikání do soukromé sféry oběti a může vést až k oprávněnému pocitu ohrožení. Zásadní je, že stalking je vždy spojen se vztahy, ať už je tento vztah realitou, nebo pouhou iluzí.

Jako hlavní nástroj potírání stalkingu by měla sloužit prevence a intervence. Trestní stíhání a případné potrestání pachatele neřeší samotný problém. Je důležité vhodnými metodami zvnějšku pomoci odstranit násilné střety a stabilizovat situaci v rodině. Násilí, které se děje v soukromí, má negativní dopady nejen na samotnou oběť, ale ovlivňuje také děti, které v takovém prostředí vyrůstají. Zvyšuje se u nich riziko, že samy budou v dospělosti řešit problémy agresivním způsobem. Taková situace už pak nemůže být posuzována jako soukromá věc člověka, dějící se za zavřenými dveřmi, ale spadá do trestněprávní oblasti a pod ochranu lidských práv. V takovém případě je úloha státu nezpochybnitelná.

Tato práce se zabývá stalkingem na území Hodonínska. Téma této práce bylo zvoleno z toho důvodu, že se jedná o velmi aktuální problematiku, protože se s oběťmi stalkingu můžeme setkávat stále více.

V práci bude psáno o stalkingu, jeho příčinách, prevenci a jeho právní úpravě, o obětech stalkingu a jeho pachatelích. V praktické části bude proveden průzkum formou dotazníkového šetření mezi obyvateli Hodonínska. Dále zde bude uvedena kazuistika nejmenovaných obětí stalkingu.

1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem práce je zjištění názoru veřejnosti na stalking. Dílčím cílem práce je zjištění, zda se někdo se stalkingem setkal. Dalším dílčím cílem je zjištění, jaký dopad má stalking na oběti stalkingu.

Teoretická část bude vycházet z dostupných knižních a internetových zdrojů, které se této problematice věnují. V praktické části práce bude provedeno dotazníkové šetření mezi obyvateli Hodonínska a zjišťován názor a případná osobní zkušenost se stalkingem. Tato část práce bude doplněna rozhovorem s oběťmi stalkingu.

Kvantitativní výzkum, který byl pro praktickou část této práce zvolen, bude testovat teorii uvedenou v teoretické části. Cílem kvantitativního výzkumu bude **testování hypotéz**.

Pro sběr dat v rámci kvantitativního výzkumu bude zvolen **dotazník**, což je jedna z metod kvantitativního výzkumu. Dotazník bude zvolen z toho důvodu, že umožňuje získání velkého množství dat od velkého množství respondentů.

Dotazník bude obsahovat celkem 17 otázek, otevřených, polootevřených i uzavřených.

Oslovovány budou především ženy, neboť ty bývají ve většině případech častějšími oběťmi stalkingu.

Získaná data budou interpretována formou tabulek a grafů s uvedením absolutní a relativní četnosti. Data poslouží k potvrzení nebo vyvrácení stanovených hypotéz.

V praktické části práce bude dále použit **kvalitativní výzkum**, což je jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Může to být výzkum týkající se života lidí, chování, ale také chodu organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů.

V kvalitativním výzkumu této práce se snažíme sebrat „všechna data“ a nalézt struktury, pravidelnosti, které v nich existují. Posláním kvalitativního výzkumu je porozumění lidem v sociálních situacích, v rámci této práce tedy porozumění stalkingu.

Cílem kvalitativního výzkumu je testování v práci stanovených hypotéz, které se vztahují ke stalkingu. V práci bude stanoveno 6 hypotéz, které předpokládají, že respondenti budou vědět, co je to stalking, kdo je nejčastějším pachatelem stalkingu, že je stalking vnímám jako pronásledování apod.

Dále bude v praktické části této práce zvolen jako metoda kvalitativního výzkumu **nestandardizovaný rozhovor**. Jedná se o interakci mezi tazatelem a respondentem, pro kterou má tazatel jen velice obecný plán (nikoliv znění či pořadí otázek).

Dále budou v praktické části uvedeny **případové studie (kazuistiky) týkající se pachatelů a obětí stalkingu**. Jedná se o tři kazuistiky.

2 STALKING

2.1 Vymezení pojmu stalkingu

Definice stalkingu, který se jako zločin začal chápat v devadesátých letech minulého století v USA, uvádí, že je to chování, které od pachatele směřuje ke konkrétní osobě, jsou to systematické projevy pozornosti, která je nechtěná a nevyžádaná. Výraz stalking se původně v angličtině vztahoval ke stopování zvěře, doslova tedy k uštívání lovené kořisti k smrti. Metaforické přenesení do oblasti práva poměrně přesně zachovává původní podstatu, ačkoli na místě zvěře se objevuje člověk. Fatální důsledky ale mohou mít pro oběť oba případy – pokud se lovci podaří svou kořist dosáhnout a usmrtit. Pachatel tedy určitého člověka pronásleduje, obtěžuje, sleduje jej, vyhrožuje mu, nezřídka jej vyloženě fyzicky napadá a v některých případech i usmrtí. Jeho jednání vzbuzuje u oběti strach.¹

Obory jako psychiatrie nebo kriminologie chápou stalking jako úmyslné a zlovolné pronásledování osoby, které v důsledku toho klesá kvalita života a jejíž bezpečnost je ohrožena. Stalking vede k narušení soukromí, osobní svobody i lidské důstojnosti oběti, v horším případě má následky i v jejím duševním i fyzickém zdraví, případně ji ohrožuje na životě.²

Z hlediska forenzní psychologie se stalking považuje za určitou variantu násilí. Je pro něj charakteristická posedlost pachatele jinou osobou.

Stalking je poměrně moderním fenoménem, kterým se zabývá především kriminální psychologie, kriminologie a trestní právo. V rámci trestního práva už je stalking reflektován jako trestný čin, a to díky novému trestnímu zákoníku, platnému od 1. ledna 2010. V § 354 zák. 40/2009 Sb. se uvádí, že trestnímu stíhání podléhá chování naplňující znaky skutkové podstaty nebezpečného pronásledování.³ ČR se tímto krokem přiřadilo k evropským zemím, které se pokoušejí v rámci vlastní legislativy zaplnit mezery v ochraně obětí stalkingu a flexibilně reagovat na nové hrozby.

¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha, 2008. s. 53.

² BRAN, N. *Stalking*. London, 2006., s. 101-127.

³ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů [online]. 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z <WWW <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>>.

Jak již bylo řečeno, stalking se charakterizuje jako specifická forma vztahového násilí. Vždy je pro něj typické, že narušuje soukromou sféru oběti a vyvolává u ní pocit ohrožení. Stalking je vždy spojen s otázkou vztahu, ale může se jednat nejen o reálné vztahy, ale taky o iluzorní.

Co se týče **reálných vztahů**, vzniká stalking zpravidla jako reakce na konfliktní, problémovou situaci a představuje v očích pachatele řešení krize, které je ale z objektivního hlediska disfunkční. V polovině případů se stalking týká konfliktních milostných vztahů, teprve zbylé procento případů tvoří vztahy pracovní či profesní.

Motivy pronásledování

Mezi motivy pronásledování řadíme:

- vyhledávání blízkosti, kontaktu s pronásledovanou osobou – jedná se o cca 30% případů
- získání jakési kontroly nad životem sledovaného člověka (oběti) – okolo 35% případů
- zničení psychického a fyzického zdraví oběti⁴

Tyto motivy mohou být vyvolány např. tím, že hlavním cílem namlouvání je získání vytouženého partnera. Jedinec pak pozná člověka, který jej něčím osloví a tím pádem se pro něj stane zajímavým. Chce se s ním seznámit, hovořit s ním, poznat jej. Aby k seznámení došlo, přemýšlí, co pro to musí udělat. Obklopuje svůj objekt zájmu pozorností, zájmem a snaží se získat náklonnost obdivované osoby, a to jak verbálním, tak neverbálním způsobem. Dbá na svůj vzhled, kterým na sebe chceme upozornit. Sympatie dává člověk najevo např. pozváním na večeři nebo malým dárkem potencionálnímu partnerovi. Také namlouvání však nemusí být vždy úspěšné. V případě, že běžné rituály k seznámení selžou, dostaví se zklamání. Přijdou výčitky, smutek a prázdnota i uražená pýcha a ponížení. Pak vyšla veškerá snaha vniveč. Trpká událost neúspěchu však bývá ještě horší, pokud si vyvolený člověk najde někoho jiného, poté se u mnohých lidí dostaví pocit žárlivosti. Toto je běžné a většina psychicky stabilních lidí se s tímto dokáže vyrovnat. Po nějaké době smutnění si najdou jiný objekt zájmu a snaží se dál. Bohužel se mezi lidmi vyskytují také psychicky labilní osobnosti, které se s případným odmítnutím snadno nebo dokonce vůbec nevyrovnají. Neúspěch nesou těžko a nemohou se s realitou smířit. Cítí silnou touhu po daném „objektu“, jsou na něj vázáni a neúspěch si vůbec nepřipouštějí. Mají dojem, že je osoba jejich

⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : 2008, s. 53.

výhradním vlastnictvím. Takto narušený člověk pak může jednat různě. Nepřiznává si ale skutečný stav věcí, stále se pokouší o setkání s osobou a vyznává jí své city. Oběť je tímto jednáním znepokojená, protože už přece vyjádřila své nesympatie, a na chování pachatele to očividně nemělo vliv. V tom momentě začíná proces pronásledování.⁵

2.2 Dělení stalkingu

Stalking dělíme následovně:

• *ex-partner stalking*

Ex-partner staling vzniká v situaci, kdy jedna strana není schopná přijmout fakt, že druhá strana ukončila intimní partnerský vztah. Motivací stalkera je tento vztah znovu obnovit, nebo se za rozchod pomstít. Oba motivy se mohou i prolínat, což se odráží např. v obsahu nevyžádaných zpráv (SMS, mailů, dopisů, telefonátů apod.) – v nich se střídají vyznání lásky, touhy a obdivu s projevy agrese a výhrůzkami.

• *stalking v jiných vztazích (např. pracovních, profesních a sousedských)*

Tyto reálné vztahy, odehrávající se např. na úrovni lékař – pacient (profesní) nebo zaměstnanec – zaměstnavatel (pracovní), sousedé z ulice apod., mohou přerůst do stalkingu tehdy, získá-li jedna strana pocit křivdy, kterou způsobila (ať již domněle či skutečně) strana druhá. Stalker na to reaguje stíháním „pachatele“.⁶

Iluzorní vztahy ještě vlastně neexistují, mají být teprve výsledkem činnosti stalkera. Svým chováním chce vztah iniciovat, navodit, chce dosáhnout toho, aby se realizovala skutečnost přítomná zatím jen v jeho představách. Příkladem může být neodbytný ctitel, který si svůj objekt v mysli idealizoval a nyní o něj neúnavně bojuje. Může se přitom jednat o postavu, kterou reálně zná (např. z práce, z ulice...), ale také o osobnost, kterou poznal zprostředkovaně (např. skrze média – hovoří se pak o specifické variantě pronásledování celebrit).

Stalking z tohoto pohledu není fenoménem, který by se objevil teprve v poslední době. Jeho původní variantou byla „erotomanie“, kterou psychiatrii vysvětlují jako umanutou erotickou „poblázněnost“. V posledních šedesáti letech ale stalking

⁵ BRAN, N. *Stalking*. London : Reaktion Books, 2006. Stalking and love, s. 101-127.

⁶ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: 2005, s. 97.

výrazně proměnil svou podobu, což souvisí se společenskými změnami druhé poloviny 20. století.

2.3 Významné faktory stalkingu

K faktorům, které významně ovlivňují existenci stalkingu, patří:

1) Moderní komunikační prostředky

Technické vymoženosti moderní doby dovolují stalkerům jejich oběť pronásledovat mnohem efektivněji – elektronická komunikace je rychlejší a intenzivnější než dávnné posílání dopisů poštou. SMS zprávu může pachatel odesílat opakovaně, je to rychlé, jednoduché a efektivní. Pronásledování následkem toho mění podobu a objevuje se např. ve formě kyberstalkingu, kdy je k obtěžování využito prostředí internetu. Znamé jsou případy, kdy pachatel vytvořil své oběti profil na erotické seznamce a oběť pak začali telefonicky nebo dokonce fyzicky v místě bydliště oslovovat potenciální zájemci. Vcelku pohodlně a s vynaložením minimálního úsilí a prostředků tak lze oběti nejprve narušit soukromí a poté zlikvidovat i pracovní kariéru a životní plány.⁷

2) Postmoderní kultura

Ve stalkingu se odráží aktuální dobová situace. Dřívější životní hodnoty jsou ohroženy. Identita osobnosti se utváří mnohem komplikovanějšími cestami. Čím dál více lidí neumí definovat, co je spokojený život – natož aby věděli jak k jeho naplnění směřovat. Ztrácejí se hranice mezi dovoleným a nemístným, ať už ve vztazích, v sexualitě nebo v násilí. Stalking v sobě tyto prvky reflektuje tím, že se rozšířil. Od původní čistě erotické poblázněnosti, která spadala spíše do sféry psychiatrie, se dostal i k jiným typům vztahů, pohnutky jsou nejenom erotické a obdivné, ale také pramenící v zášti a pomstychtivosti.⁸

„Nový kabát“ stalkingu lze shrnout takto:

- a) stalking je technicky vzato snazší

⁷ KOPECKÝ, K. *Stalking a kyberstalking – Nebezpečné pronásledování*. Olomouc: Net University s.r.o., Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy, 2010.s.49.

⁸ KOPECKÝ, K. *Stalking a kyberstalking – Nebezpečné pronásledování*. Olomouc: Net University s.r.o., Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy, 2010, s. 52.

- b) objevují se nové způsoby nebo formy pronásledování (např. podle osobnosti stalkerů, podle motivace či podle vztahů, do nichž násilí proniká)
- c) s tím je spojen i častější výskyt tohoto jevu
- d) dochází ke kriminalizaci stalkingu.⁹

2.4 Problémy s rozpoznáním stalkingu

Chceme-li s někým navázat kontakt, udržet nebo ukončit vztah, používáme určité vzorce chování (rituály dvoření či rozchodů). Stalking využívá identické metody, ale vystupňuje je do neakceptovatelné výše. Právě z tohoto ohledu je velmi problematické z hlediska práva či jiných vědních oborů stanovit přesnou hranici, kde stalking začíná. Otázka, kde končí urputné obtěžování v mezích zákona a kde začíná trestněprávní činnost, je zásadní i pro samotnou oběť, když se rozhoduje, jak nastalou situaci řešit.

Samotná praxe odpověď jednoznačně neposkytuje. Někteří experti tvrdí, že by bylo možné hranici stanovit kvantitativně (např. 10 nevyžádaných pokusů o kontakt), jiní jsou zastánci tzv. diagnostické teorie počátku stalkingu, která vychází z „diagnózy“ oběti, která se cítí být pronásledovaná a má obavy o svoje soukromí. Z výsledků empirických výzkumů nicméně vyplývá, že frustrační tolerance se u jednotlivých osob liší. V tomto případě hraje roli také gender, neboť statisticky u žen nastupuje pocit ohrožení dříve než u mužů. Proto se obvykle při posuzování skutečných případů obě zmíněná hlediska kombinují, čímž je zohledněn jak objektivní stav (počet nevyžádaných kontaktů), tak subjektivní názor oběti. Obě hlediska spolu souvisejí. Důležité je také zvážit časový interval – třicet SMS zpráv denně oběť znejistí velmi rychle, kdežto třicet zpráv ročně vyvolá pocit strachu patrně později.¹⁰

Za účelem rozpoznávání stalkingu je možné v každém případě doporučit skutečně pečlivou evidenci veškerých projevů, které vnímá oběť jako pronásledování. Tomu, že jde opravdu o stalking, pak nasvědčují níže uvedené znaky:

- 1) Aktivity stalkera jsou jednostranné, tzn. dochází k nim i tehdy, pokud oběť srozumitelně, jasně a jednoznačně odmítla jeho nabídky nebo výzvy a nastolila požadavek, aby svých aktivit zanechal.

⁹ ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*. 2009, roč. 18, č. 4.

¹⁰ ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*. 2009, roč. 18, č. 4.

- 2) K aktivitám stalkera dochází i tehdy, pokud uplatnila potencionální oběť strategii „nulové reakce“ (nijak nereaguje na pokusy o kontakt, např. neodpovídá na SMS zprávy, dopisy, e-maily, dárečky, apod.).
- 3) Chování stalkera má styl jednotného a uceleného procesu, který připomíná jakýsi program. Zde jde o to, že jednotlivé aktivity stalkera na sebe navazují a zapadají do sebe, tzn. řetězí se. V tomto případě se stalker např. odvolává na svá předcházející oznámení, kterými pak odůvodňuje své následující akce (např. protože oběť něco udělala či naopak neudělala, tak on musí nyní pokračovat...).
- 4) V nevyžádaných pokusech o kontakt s obětí stalkingu jsou patrné motivy a cíle, které pronásledovatel sleduje. Jeho postup je možné vyhodnotit jako úmyslný, specificky motivovaný a záměrný.
- 5) Dochází ke stupňování aktivit stalkera z hlediska frekvence jejich výskytu nebo co se týče jejich závažnosti. Např. nejdříve pronásledovatel „jen“ oběti, pak již obtěžuje další rodinné příslušníky. Jako příklad eskalace lze uvést také stěhování stalkingu z privátu do pracovního života oběti. Mnoho stalkerů se svou obětí pokouší deklasovat také na pracovišti a tímto zničit nebo minimálně zkomplikovat její pracovní kariéru.¹¹

2.5 Typické případy stalkingu

Ke klasifikaci stalkingu lze přistupovat z různých hledisek (např. typ vztahu, typ komunikace ze strany stalkera, přítomnost psychopatologie, motivy aj.). Základním měřítkem pro první posouzení případu je obvykle analýza konkrétních projevů chování stalkera. Dle tohoto je možné u stalkingu rozlišit:

- a) případy pronásledování
- b) případy obtěžování
- c) případy pronásledování spojené s vyhrožováním (jedná se v užším slova smyslu o nebezpečné pronásledování)¹²

Obtěžování (distální stalking) je nejmírnější formou stalkingu. Pachatel oběť „atakuje“ z dálky, ať už v reálném prostoru nebo ve virtuální realitě. Jeho identita může oběti zůstat skryta, nebo být sdělena. Oběť od něj dostává různé zprávy, sdělení, vzkazy, někdy také fotografie nebo dárky. Ke komunikaci se využívají moderní

¹¹ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti*. Praha: 2005, s. 92.

¹² ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Praha: 2004, s.225

technologie, pošta i různé soukromé doručovací společnosti. Ačkoli se jedná pouze o mírný stalking, oběti přináší řadu omezení a obav – oběť se důvodně obává, že jde jen o první fázi, která přeroste v pronásledování. Někteří stalkeri u tohoto prvního typu zůstanou, označují se jako „specialisté“. Ti svou oběť nikdy fyzicky nenapadnou.

Důsledky obtěžování mohou být velmi závažné, např. poruchy psychosomatického charakteru, narušení a ztráta partnerského vztahu, změna práce apod.

Pronásledování (proximální stalking) již označuje otevřený kontakt mezi pachatelem a obětí. Tento kontakt může probíhat i tak, že pronásledovatel zanechává oběti nepřehlédnutelné stopy po své přítomnosti (vzkazy za stěračem, na dveřích bytu, v kanceláři, ničí majetek oběti apod.). Mohou se objevit i radikálnější pokusy o bezprostřední kontakt – viditelné sledování oběti, fyzické napadení na veřejnosti či přespávání ve voze zaparkovaném u domu oběti (s cílem vniknout do jejího soukromí). Tato varianta zpravidla zahrnuje jak prvky pronásledování, tak obtěžování.

Pronásledování s vyhrožováním je nejextrémnější podobou stalkingu. Pronásledovatel oběti vyhrožuje, a to jak distančně (ve zprávách, dopisech, telefonátech, přes třetí osoby), tak přímo. Vyhružky se mohou vztahovat k ublížení nebo únosu třetích osob, k vlastní sebevraždě, ničení majetku apod.¹³

2.6 Co není stalking

Stalking je potřebné odlišovat od jiných podob tzv. „psychoteroru“ avšak i jiné verze „psychoteroru“ se mohou po jevové stránce v určitých aspektech stalkingu podobat. Mají však odlišnou podstatu, zcela jinou dynamiku a v praxi vyžadují i rozdílné přístupy řešení. Mezi „psychoteror“ je možné mimo stalking zahrnout:

- lobbying
- mocensky nebo sexuálně motivovaný telefonní teror
- pronásledování jedince určitou skupinou (sektou) nebo institucí¹⁴

¹³ WALBY, S., ALLAN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování*. Praha: 2009, s. 111-112

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004.s.226

Mobbing je úzce vázán na pracovní prostředí, na rozdíl od stalkingu. Ten se sice také může odehrávat na pracovišti (např. typ umanutý ctitel: kolega se fixuje na určitého spolupracovníka a obtěžuje ho/ji proti jeho/její vůli), ale mobbing sleduje úplně jiný cíl – oslabit pracovní pozici daného jedince, dovést ho k podání výpovědi nebo vyprovokovat jiným způsobem, aby výpověď dostal. Rozdíl je také ve formě pachatelství – stalking je vždy záležitostí jednoho pachatele, kdežto mobbing může být realizován více osobami. Mobbing končí ve chvíli, kdy je zaměstnanec vypuzen ze společného pracoviště. Stalking naopak pokračuje i nadále, ačkoli už se vybraná osoba na pracovišti nevyskytuje.¹⁵

Telefonní teror nejčastěji probíhá jako sdělování šokujících zpráv nebo vedení obscénních řečí. Od stalkingu se liší jak motivací pachatele, tak obsahem telefonátů. Volající jsou v převládající většině muži a oslovují takto hlavně anonymní oběti. Je tu absence vztahového aspektu, pachatel nemá v úmyslu s obětí navázat skutečný vztah. Pro něho je anonymita uspokojující. Telefonním terorem v sobě vyvolává příjemné pocity, které kompenzují jeho osobnostní handicap a z nich pramenící frustrující životní situaci (společenská izolace, fatální nedostatek uznání sociálního okolí atd.).¹⁶

Pronásledování určitou skupinou nebo institucí je často svázáno s radikálními skupinami a sektami, z nichž se jeden člen snaží vystoupit. Jiným případem jsou lidé, které nějaká semknutá skupina může považovat za nepřítele – týká se to např. policistů, státních zástupců, investigativních žurnalistů apod. Praktiky podobné stalkingu se užívají i v diktátorských režimech k zastrašení opozice – lidé jsou zjevně sledováni, vystaveni anonymním telefonním výhrůzkám, jsou jim poškozovány věci apod.

Při vyhodnocování komplikovaných případů je důležité stanovit, jedná-li se o stalking nebo o jinou formu psychického teroru. Některé situace mohou být posouzeny jako smíšené, v tom případě se v nich mísí prvky stalkingu s dalšími jevy, skutky i trestněprávní činností. Od správného posouzení situace se následně odvíjí zvolené postupy intervence jak směrem k oběti, tak k pachateli.¹⁷

¹⁵ WALBY, S., ALLAN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování*. Praha: 2009, s. 112.

¹⁶ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Přel. M. Burger. 1. vyd. Brno: 2008, s. 78

¹⁷ WALBY, S., ALLAN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování*. Praha: 2009, s. 169

2.7 Typologie pachatelů stalkingu (psychologie stalkerů)

Posuzování nebezpečnosti pronásledování se v praxi opírá o sběr dostupných informací ke konkrétnímu případu a jejich vyhodnocení.

U pronásledování se **vždy** zjišťuje:

- a) **eskalace**, tzn. zda má pronásledování stupňující charakter, či zda jej může mít
- b) **doba či délka pronásledování** - zde obvykle platí, že čím delší průběh u stalkingu je, tím je horší jeho celková prognóza
- c) **znovuobnovení obtěžování** – jedná se o nové obtěžování poté, co pachatel své činy už alespoň zdánlivě ukončil
- d) **intenzita psychického a sociálního poškozování oběti** ¹⁸

S ohledem na tato hlediska je možné rozlišit níže uvedených pět typů stalkerů:

1. **Odmítnutý pronásledovatel** – tento pronásledovatel se dopouští pronásledování v důsledku odmítnutí nebo rozčarování z ukončeného vztahu, ať už se jedná o vztah intimní, rodinný, obchodní, pracovní, terapeutický, apod.
2. **Hledač intimity** – stalker touží po vztahu s osobou, jež ho zaujala a o které se domnívá, že bude jeho city opětovat. Nechce uvěřit negativní reakci oběti. Hledač intimity nemusí nutně usilovat o sexuální vztah, ale naplňuje tímto své fantazijní představy o kontaktu se svou obětí.
3. **Nekompetentní nápadník** – tomuto jedinci jde o schůzku nebo o sexuální schůzku. Jedná se o sociálně nešikovné jedince, kteří jsou ve svém životě odmítáni.
4. **Zlostný pronásledovatel** – velmi úporně pronásleduje svou oběť kvůli skutečné nebo domnělé újmě, jež mu oběť způsobila. Navíc zastrašuje a vyhrožuje. Sám se cítí být obětí a chce získat moc, která mu přináší určitou satisfakci. ¹⁹

¹⁸ WALBY, S., ALLAN, J. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování*. Praha: 2009, s. 118-120

¹⁹ VOŇKOVÁ, J., NETÍK, K. *Péče o násilné jedince v rodině*. Konference Bezpečné soužití – Terapie pachatelů domácího násilí, Liga lidských práv. Brno : 2005.

5. **Predátorský pronásledovatel** – klade si za cíl útočné, sexuální chování. Má radost z toho, že své oběti dává v náznacích najevo, že ji sleduje, ale před finálním útokem ji nechce nijak vyplašit.²⁰

U každého typu pachatele je určeno riziko pro:

- a) fyzické napadení oběti – toto riziko je vysoké u odmítnutého a predátorského typu
- b) vyhrožování – riziko je nízké u hledače intimity a predátora
- c) pronásledování zacílené na zcela nové oběti – toto riziko je vysoké u odmítnutého, predátorského a nekompetentního typu
- d) tvrdošijnost (odolnost, stálost, perzistence) pronásledování u momentální oběti – v tomto případě je příznivější prognóza spíše u nekompetentního typu
- e) sociální a psychické poškozování oběti – toto riziko je vysoké u zlostného, predátorského a odmítnutého typu²¹

2.8 Prevence stalkingu

Co se týče stalkingu, primárně je důležitá prevence. Důraz by měl být kladen na výběr partnera. Než s někým navážeme intenzivnější vztah, měli bychom ho v maximální míře poznat. Pozor je třeba si dát na osoby ješitné, přecitlivělé a agresivní. Je nutné brát v potaz veškeré varovné signály, které nám chování jedince vysílá. Vhodný partner by měl mít velký okruh zájmů i přátel a celkově být úspěšný v sociální sféře. Pokud je totiž takto psychicky silný, lépe se vyrovná s případným rozpadem vztahu, aniž by způsoboval bývalému partnerovi nepříjemnosti a vystavoval ho hysterickým scénám.

Jsme-li ve fázi, kdy chceme dát obdivovateli najevo, že nemáme o jeho společnost zájem, nebo pokud ukončujeme aktuální vztah, je zapotřebí to udělat

²⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004.s.228

²¹ VOŇKOVÁ, J., NETÍK, K. *Péče o násilné jedince v rodině*. Konference Bezpečné soužití – Terapie pachatelů domácího násilí, Liga lidských práv. Brno : 2005.

důsledně. Vyjadřovat se jasně a přesně, vymezit, jaké budou nadále hranice našeho kontaktu.²²

Nedoporučuje se protějšku nic ulehčovat, projevovat lítost, neboť by mu to mohlo vyznít jako šance do budoucna. Zcela nežádoucí jsou vyjádření typu „když budeš chtít, půjdeme na oběd“, „můžeš mi kdykoli zavolat, když budeš něco potřebovat“ apod. Těmito sliby zatlačujeme své pocity viny. Naopak nutné je být pevnými ve svých názorech a ráznými v jejich prosazování. Po nějaké době, když čerstvé emoce opadnou, můžeme s protějškem zajít třeba na ten oběd, ale v začátku potřeba si udělat odstup a to musí bývalý partner jasně pochopit.

Pokud všechny metody, které jsou uvedeny výše, nepředvedou vzniku pronásledování, je třeba hledat další řešení. Oběť by rozhodně neměla reagovat na pokusy o kontakt. Nezvedat telefony, u nichž je evidentní, že volá pronásledovatel, neodpovídat na zprávy. Může také vyrukovat s tvrzením, že je zadaná, i kdyby to nebyla pravda. Pro věrohodnost tohoto tvrzení, může požádat např. dobrého kamaráda, aby ji doprovázel na nákupy či do společnosti. Oběť by měla o pronásledování zpravit své přátele i rodinu. Je vhodné změnit své každodenní návyky a ztížit tak pronásledovateli snahu o kontakt – změnit obchod, kam chodí nakupovat, chodit jinou cestou z práce, parkovat na jiném místě apod. Samozřejmostí je pořídit si pepřový sprej, nainstalovat poplašné zařízení do bytu. Pokud pronásledování pokročí do další fáze, měla by se oběť ve večerních hodinách zdržovat hlavně v bytě a nechodit mimo něj sama. Stalker se o fyzický kontakt pokusí spíše za podmínek, že bude moci být se svou obětí jen sám.

V případě, že selžou veškerá opatření a agrese narůstá, odborníci obětem radí změnit místo bydliště, někdy je nutné i do jiného města, změnit své pracoviště, telefonní číslo, emailovou adresu a veškeré nové kontakty svěřit pouze hrstce skutečně dobrých přátel a upozornit je, aby kontakty na osobu nikam dále nešířili. Telefonní číslo pak nikdy nezveřejňovat v inzerátech a vyhýbat se volání na bezplatná čísla. Při objednávkách zboží si nenechávat zasílat veškeré zásilky na svou adresu, je možnost si založit p. o. box. Dále doporučují, aby si oběť všechny důkazy o pronásledování uchovala, pro potřeby policie. Psycholog pak může dle písemných a verbálních projevů sestavit psychologický profil daného pachatele, který může významně přispět k jeho dopadení.²³

²² ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*. 2009, roč. 18, č. 4.

²³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Nebezpečné pronásledování: jak ho rozpoznat?* Právo a rodina. 2009, roč. 11, č. 7.

3 LEGISLATIVNÍ RÁMEC STALKINGU

V ČR byla legislativa, co se stalkingu týče dlouho nepostačující, neboť právní řád nezahrnoval stalking a jeho trestně právní definici. Navíc společnost stalking zlehčovala, nechápala ho jako nebezpečný a ohrožující. Teprve po několika dramatických vyústěních stalkingu se odhalilo, jak moc významný problém to je.

Česká policie neměla o těchto formách obtěžování dost informací. Chyběly jí metodické pokyny a instrukce, jak v daných případech postupovat. Hrozilo tedy, že policie konkrétní případ nevyhodnotí správně, nebude postupovat dostatečně rychle či důrazně a nezabrání tak neštěstí. Zároveň se policie potýkala s tím, že neuměla oběti kvalifikovaně poradit.

Samotné pronásledování trestný čin nepředstavovalo, policie mohla řešit jediné přidružené projevy – např. porušování práva na ochranu osobnosti, které zaručuje občanský zákoník, nebo omezování osobní svobody či porušování domovní svobody, které už spadá do oblasti trestního práva. Dále mohl být stalker stíhán např. za pomluvu, vydírání, týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě, za násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci apod. Pokud stalker způsobil oběti újmu na zdraví nebo smrt, byl obviněn z ublížení na zdraví, příp. z vraždy.

Vláda i odborníci, především zástupci organizace Bílý kruh bezpečí, která se zaměřuje na pomoc obětem stalkingu, se snažili stalking zanést do legislativy jako trestný čin sám o sobě. Petra Vitoušová, prezidentka zmíněné organizace, dokonce uvedla, že stalking se týká až 10 % populace a ve 2 % skončí vraždou. Těmito čísly potvrdovala, že je třeba oběti chránit – a prvním krokem bylo změnit legislativu. Podporu těmto snahám vyjádřila např. policejní psychologka Ludmila Čírtková. Podle ní nelze stalking postihovat v rámci jiných skutkových podstat, protože jeho dopad netkví v tom, že někdo někoho fyzicky napadne, ale v tom, co tomuto napadení předcházelo. Dodává, že je proto třeba stalking definovat jako dlouhodobé, systematické a úmyslné obtěžování jiného člověka, které u něj způsobuje obavy o vlastní zdraví a život, a jako takový jej zákonně postihovat.²⁴

²⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : 2008, s.56-58.

Návrh zavést novou skutkovou podstatu trestného činu stalkingu (nebezpečného pronásledování) do nového trestního zákoníku vneslo ministerstvo spravedlnosti. Uvítal to i výbor pro prevenci domácího násilí, neboť právě rozchody jsou častým spouštěčem pronásledování. Vláda schválila novelu, jež obsahovala jen skutkovou podstatu nebezpečného vyhrožování. Zaměřovala se pouze na ty nejtěžší a nejextrémnější případy stalkingu. Pachatel neustále vyhledává fyzickou blízkost oběti nebo ji sleduje, kontaktuje ji písemně, telefonicky, ve virtuálním prostředí, omezuje oběť tak, že nemůže pokračovat ve svém zavedeném životním pořádku, vyhrožuje oběti nebo jejím blízkým ublížením na zdraví. Pokud je toto chování příčinou toho, že se oběť začne důvodně obávat o zdraví a život sebe a svých blízkých, může být pachatel také potrestán zákazem činnosti a dokonce i odnětím svobody až na jeden rok. Je-li obětí dítě nebo těhotná žena, trestní sazba se může vyšplhat až na tři roky.

Obětí pronásledování není jen samotná pronásledovaná osoba, ale i další jedinci v jejím okolí. Zranitelné jsou v tomto ohledu děti, jejichž psychika a další vývoj tím mohou být vážně poznamenány. Proto by měl soud v rozvodovém řízení a v rozhodování o další péči o děti zohledňovat i to, jestli se některý z partnerů nedopouštěl domácího násilí nebo stalkingu. Dítě by mělo být ochráněno před samotným násilným aktem, ale také před tím, aby bylo přítomno páchání násilí např. mezi rodiči. Pokud je jeden z rodičů dítěte násilník, kontakt s ním by měl probíhat v neutrálním prostředí a jen za účasti třetí osoby. Vyskytovalo-li se násilné chování směrem k dítěti, měly by být kontakty zcela přerušeny, aby se předešlo traumatizování dítěte. Výbor pro prevenci domácího násilí vnesl doporučení, zapojit do novely zákona o sociálních službách sociální služba utajeného pobytu v azylových domech, na kterou by měly nárok oběti domácího násilí. Dále doporučuje vzdělávat pracovníky, kteří se věnují sociálně-právní ochraně dětí. Právě tyto profesionálové musejí brát ohled na osobnost dítěte a respektovat jeho potřeby. Samotní rodiče na ně mnohdy v bojích o právo na styk s dítětem zapomínají. Zájem dítěte, jeho práva a potřeby však mají větší váhu než prosazování práv rodičů. V Úmluvě o právech dítěte se výslovně píše, že styk s oběma rodiči je z hlediska dítěte právem, nikoli jeho povinností. Proto by se styk dítěte s rodičem neměl vynucovat za každou cenu, a to zejména v případech, kdy jeho odmítání pramení z objektivních okolností – např. to, že bylo obětí nebo svědkem domácího násilí.

Pronásledování či domácí násilí se může týkat i jiné skupiny obyvatel, a to seniorů. V očích násilníka mohou být přítěží (pro rodinu, pro společnost). Mstí se na nich za své neúspěchy v osobním, společenském nebo profesním životě, má pocit, že mu oběť překáží, případně je pro něj jednoduchým cílem, na němž si může dokazovat svou sílu a moc.

Pokud se pachatel dopustí jednání, které je uvedeno v § 354 odst. 2 trestního zákoníku zvyšuje se trestní sazba na 6 měsíců až 3 roky.

Pachatel za tento druh jednání může být odsouzen k podmíněnému odkladu výkonu trestu odnětí svobody (podmíněné odsouzení dle § 81 trestního zákoníku), trestu domácího vězení (§ 60 trestního zákoníku) nebo k trestu zákazu pobytu (§ 75 trestního zákoníku) a to za předpokladu, že soud současně pachateli uloží vhodná přiměřená omezení a povinnosti dle § 48 trestního zákoníku.²⁵

Pokud pachatel neuposlechne a přes zákaz poruší podmínky mu určené soudem, hrozí mu trestní postih dle ust. § 337 odst. 2 trestního zákoníku pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí.

Dále je třeba říci, že trestní postih nebezpečného pronásledování nevylučuje ani pachatelovo stíhání a odsouzení pro další trestné činy, které se stalkingem úzce souvisejí. Může se jednat o omezování osobní svobody (§ 171 trestního zákoníku), porušování domovní svobody (§ 178 trestního zákoníku), výtržnictví (§ 358 trestního zákoníku), poškození cizí věci (§ 228 trestního zákoníku), apod.²⁶

Trestní úprava začala být účinná, jak je výše uvedeno, od 1. 1. 2010 a hned od prvního dne roku 2010 se jí začaly zabývat orgány činné v trestním řízení. Během dalších let se pak stalkingem podrobně zabývaly a začalo panovat několik názorů, které se týkaly především toho, zda a v jaké míře je tento nový trestný čin účinný a jaká je výslednost při jeho prokazování.

²⁵ VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem*. Praha: 2011. s.594

²⁶ VÁLKOVÁ, H. Česká podoba stalkingu podle § 354 TrZ v širších než jen trestněprávních souvislostech, 2010 [on-line] [Cit. 2016-01-22]
Dostupné WWW<:http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/txtexpresion_stalking/art_6562/rbsearchsource_articles> .

Významnou změnu zaznamenal také zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, díky kterému byla zavedena intervenční centra, jež spojují represivní složky Policii České republiky a soudy s ohroženými a potřebnými osobami.²⁷

3.1 Skutková podstata trestného činu nebezpečné pronásledování

Skutková podstata trestného činu je formálním znakem trestného činu. Jde o právní formu vyjadřující typové znaky trestného činu uvedené v trestním zákoně.²⁸

§ 354 zákona 40/2009 Sb.

Nebezpečné pronásledování

(1) Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že

a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým,

b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,

c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,

d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo

e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu,

a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,

b) se zbraní, nebo

c) nejméně se dvěma osobami.²⁹

²⁷ ČESKO. Zákon číslo 108/2006 Sb. O sociálních službách. In Sbírká zákonů, Česká republika. 2006, částka37,s.12571289Dostupnéz WWW<<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?CP=2006s108&DR=SB>>.

²⁸ JELÍNEK, J., et al. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání podle nové právní úpravy účinné od 1. 1. 2010. Praha: Leges, s.r.o., 2009. s. 142

²⁹ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů [online]. 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>>.

3.2 Obligatorní znaky skutkové podstaty trestného činu nebezpečné pronásledování

Objekt

Obecným objektem je zde ochrana nerušeného mezilidského soužití. Druhým objektem ochrana tělesné a duševní integrity, osobní svobody a soukromí každé osoby tak, aby toto soukromí nebylo narušováno nebezpečnými výhrůžkami, pronásledováním, obtěžováním či jiném narušováním obvyklého způsobu života.

Objektivní stránka

Objektivní stránku trestného činu charakterizuje způsob spáchání trestného činu a jeho následky. Obligatorními znaky jsou tedy jednání, následek a jejich vzájemná příčinná souvislost. Objektivní stránka trestného činu nebezpečného pronásledování spočívá v dlouhodobém pronásledování jiného, taxativně vypočtenými formami jednání, které musí být způsobitelné vzbudit v jiném důvodnou obavu o život nebo zdraví vlastní či osob blízkých.³⁰ Podle navrhované novelizace tohoto ustanovení by mohl být požadavek důvodné obavy o život v budoucnu změněn. Předmětem útoku je jednotlivec.

Subjekt

Subjektem v trestním právu je míněn pachatel trestného činu. Subjekt je u tohoto trestného činu obecný a může jím tedy být kdokoli. Tento trestný čin nevyžaduje zvláštní vlastnosti pachatele. Dle obecného ustanovení v TZ tak může být pachatelem pouze fyzická osoba, která je v době činu o přičetná, dovršila patnáctý rok věku, tyto podmínky musí být splněny současně. Dále musí být osoba rozumově a mravně vyspělá. V případě mladistvých pachatelů se jedná o provinění.

Subjektivní stránka

Subjektivní stránka je charakteristikou vnitřního, psychického vztahu pachatele k protiprávnímu jednání. Jejím obligatorním znakem je zavinění, výjimečně pohnutka

³⁰ JELÍNEK, J., a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. Praha: 2009. s. 787

jednání. V současné době je vyžadován úmysl, jenž musí zahrnout vůli vzbudit důvodnou obavu.³¹

3.3 Pojmy k trestnému činu nebezpečné pronásledování

„Dlouhodobě pronásleduje“ – pronásledování, opakované kontaktování takovéto osoby po dobu delší měsíce, kdy doba takového pronásledování bude v soudní praxi nepochybně stanovena i s ohledem na intenzitu tohoto pronásledování a intenzitu jednání pachatele ve vztahu k oběti tohoto pronásledování, četnost vyhledávání oběti a míru jejího obtěžování i intenzitu a četnost obtěžování v této době.

„Vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým“ – výhrůžky pachatele musí být konkretizovány do té míry, aby bylo zřejmé, že vyhrožuje ublížením na zdraví osobě, vůči níž výhrůžky pronáší, nebo osobám takovéto osobě blízké. Je nutno zkoumat jak obsah pronesených výhrůžek, tak i to, jak tyto výhrůžky vnímala osoba, již byly určeny. Za výhrůžku ve smyslu tohoto ustanovení je pak nutno považovat nejen výhrůžku způsobením újmy na zdraví osobě, již je vyhrožováno a osobám této osobě blízkým, ale i pohrůžka jinou újmu této osobě, nebo osobám této osobě blízkým, přičemž postačí pohrůžka jakoukoli újmu majetkovou či nemajetkovou, musí však v oběti vzbudit důvodnou obavu z jejich uskutečnění.

„Vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje“ – pachatel opakovaně kontaktuje oběť svého sledování osobně, pozoruje ji, sleduje její jednání a zvyky, kontaktuje ji i prostřednictvím dalších osob apod.

„Vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje“ – pachatel kontaktuje oběť svého zájmu prostřednictvím e-milové pošty, telefonicky, sms a mms zprávami, faxem, na počítačové síti v různých komunikačních sítích internetu, např. icq, facebook, skype atd., písemně např. nejen prostřednictvím pošty, ale i zanecháváním různých písemných vzkazů atd.

„Omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života“ – jakékoli jednání pachatele, jímž omezuje svobodu, rozhodování sledované osoby tím, že ji znemožňuje nebo ztěžuje normální způsob života, trávení volného času apod.

³¹ JELÍNEK, J., a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání podle nové právní úpravy účinné od 1. 1. 2010. Praha: 2009. s. 788.

„Zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu“ – pachatel, který zná osobní data sledované osoby využije této znalosti k tomu, že se pokusí získat od jiného, jakýkoli kontakt na oběť jeho zájmu, např. I od státního orgánu, orgánu samosprávy, zaměstnavatele oběti, provozovatele telekomunikačních služeb, či od jiného subjektu, např. známých a přátel oběti, kteří mají informaci o místě pobytu, místě, kde se oběť zdržuje či bude zdržovat v určité době, nebo od takového subjektu, který zná způsob jak oběť kontaktovat, se pokusí získat takovýto údaj, který by mu umožnil oběť kontaktovat. Skutková podstata je v tomto případě naplněna již zneužitím osobních údajů k takovému účelu.

„Jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých“ - tomto případě není rozhodné, zda takováto obava byla reálně skutečně vzbuzena, je nutno zkoumat, zda chování pachatele pod písm. a) – e) bylo způsobilé vyvolat v oběti takovouto obavu i s ohledem na intenzitu jednání pachatele.³²

„Vůči dítěti nebo těhotné ženě“ – dítě – se rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak³³. Těhotnou ženou je žena, u níž došlo k uhnízdění oplodněného vajíčka do sliznice dělohy a to až do okamžiku zahájení porodu.³⁴

„Zbraň“ – nejen zbraň v technickém slova smyslu, střelná, bodná, sečná, či výbušniny, ale i jakkoli jiný předmět, jímž je možno učinit útok proti tělesné integritě jiného důraznější (kámen, téměř každý ruční pracovní nástroj, technické prostředky sebeobrany – kasr, motorové vozidlo, či jiný stroj, jímž je útočeno proti tělu jiného). Čin je spáchán se zbraní i za situace, kdy pachatel tuto zbraň nepoužil, ale měl ji u sebe za tímto účelem, aby ji v případě potřeby použil.³⁵

„Nejméně se dvěma osobami“ – vedle pachatele se na jeho jednání musí podílet nejméně dvě další osoby, ve formě spolupachatelství nebo účastenství ve formě organizátorství či pomoci, přičemž není vyžadováno, aby tyto další osoby byly samy trestně odpovědné ve vztahu k tomuto jednání.³⁶

³² NOVOTNÝ, F., a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: 2010. s. 735-736

³³ NOVOTNÝ, F., a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: 2010. s. 237

³⁴ NOVOTNÝ, F., a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: 2010. s. 736

³⁵ NOVOTNÝ, F., a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: 2010. s. 676

³⁶ NOVOTNÝ, F., a kol. *Trestní zákoník 2010*. Praha: 2010. s. 736

Zákon o Policii České republiky

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, upravuje oprávnění policisty rozhodnout o vykazání ze společného obydlí, zákazu vstupu do něj a zákazu navazování kontaktu s osobou ohroženou. V rámci institutu vykazání při nebezpečném pronásledování jsou v § 45 odst. 1 zákona o Policii ČR uvedeny okruhy povinností vykázané osoby. K posílení ochrany oběti by mělo sloužit i správné využívání povinností a oprávnění policie. Jde např. o povinnost zajistit ochranu života, zdraví, svobody a majetku (§ 10), oprávnění zajistit osobu, jež svým jednáním bezprostředně ohrožuje svůj život, život či zdraví jiných osob anebo majetek (§ 26 odst. 1), oprávnění odebrat zbraň agresivní osobě (§ 35 odst. 1).

Ohrožené osobě, jakož i osobám jí blízkým, je policie schopna poskytnout na její žádost krátkodobou ochranu podle ust. § 50 zákona o Policii ČR. Tato krátkodobá ochrana slouží osobám, které jsou vystaveny nebezpečí ze strany pachatele či pachatelů protiprávního jednání, jako také osobám, které jim jsou blízké.

Celkově lze říci, že právní rámec problematiky stalkingu nebo domácího násilí, což s tímto úzce souvisí, je tvořen těmito zákony:

- 1) **zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, který upravuje zřizování a provoz intervenčních center a poradenských zařízení, jak již bylo výše uvedeno
- 2) **zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím**, podstatou tohoto zákona je možnost zásahu státu do vztahu dvou osob, a to v jejich společném obydlí, pokud je jedna osoba druhou ohrožena. Tímto zásahem je institut vykazání.
- 3) **zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů**, zákon upravuje oprávnění policisty rozhodnout o vykazání ze společného obydlí, zákazu vstupu do něj a zákazu navazování kontaktu s osobou ohroženou
- 4) **zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů**
- 5) **zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**, upravuje problematiku stalkingu a domácího násilí.
- 6) **zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů**
- 7) **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů**, upravuje postavení dětí, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za jejich výchovu, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami. Tento zákon také upravuje oznamovací povinnost.

4 OBĚTI STALKINGU

Obětí stalkingu se může stát každý, bez ohledu na věk, pohlaví, vzhled, sexuální orientaci, kulturní a sociální zázemí. Zpravidla jsou rizikovější skupinou nezadaní lidé a lidé krátce po rozchodu s partnerem. Co se osobnostní charakteristiky týče, náchylnější ke statutu oběti jsou lidé submisivní a pasivní, kteří neumějí dát jednoznačně a rázně najevo svůj nezájem. Tito lidé mají v povaze vycházet s každým v dobrém, neradi se pouštějí do konfliktů nebo projevů otevřeného nepřátelství.

Oběť stalkingu zažívá pocit ohrožení. Většinou se s ním snaží vyrovnat sama. Nemá v úmyslu se mstít, neuvažuje o možnosti trestního stíhání pachatele. Chce jen nepříjemnou situaci zvrátit a nastolit ve svém soukromí ztracenou rovnováhu.

Stalking se od jiných psychických traumat odlišuje např. tím, že nelze jednoznačně určit spouštěč pronásledování, a proto ani jeho konkrétní začátek. Většinou se jako počátek chápe moment, kdy se oběť začala cítit ohrožená. Pro oběť je složité objektivně vyhodnotit, které projevy jsou neškodné a které naopak velmi nebezpečné. Jednání stalkera je nevypočitatelné a vývoj, jakým se bude dále ubírat, se odhaduje jen těžko. Oběť se v situaci těžko orientuje a je pro ni náročné se adekvátně bránit. Zbývá jí jediné vyčkat, jak se bude situace vyvíjet dále.³⁷

4.1 Spirála stalkingu

Spirála stalkingu se skládá ze tří fází chování stalkera:

1. zaslání sms zpráv, mailů, dopisů, časté telefonáty. U oběti vyvolávají obavy a strach, jsou příčinou stresu.
2. uklidnění situace – oběť se se situací začíná vyrovnávat, strach a stres ustupují. Bohužel je tato fáze krátká, obtěžování se začne opakovat a stupňovat. Oběť znovu dostane strach a stresuje ji zdání, že situace nikdy neskončí. Cítí se bezmocně.
3. oběť má strach o své zdraví i život, má pocit, že se nemůže nijak bránit, jen čekat. Stalker svou oběť dokonale ovládá.³⁸

³⁷ ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*. 2009, roč. 18, č. 4.

³⁸ ČÍRTKOVÁ, L. Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence. *Zpravodaj BKB*. 2009, roč. 18, č. 4.

Problémem bývá vůbec uznat status oběti. Její názory bývají zpochybňovány a obavy považovány za přehnané. Stalkeré si počínají chytře a všechno svoje chování prezentují jako projevy lásky, které oběť nechápe. Veřejnost proto často sympatizuje s pronásledovatelem, neboť jednání vyrůstající z lásky nemůže být špatné. Motivy lásky se nemohly proměnit v zášť a nenávisť. Obtěžování se tudíž chápe jako soukromý problém, který si má dvojice vyřešit mezi sebou. Stalkeré vystupují v roli oběti, které bylo ublíženo a která trpí.

Oběť stalkingu nemůže o sobě a o svém životě samostatně rozhodovat, straní se okolí, což narušuje její stávající sociální vazby i dobrou pověst. Ocítá se v metaforické pasti stalkera.

4.2 Falešné (nepravé) oběti stalkingu

Falešné oběti stalkingu jsou doposud neobjasněným tématem. Jsou to vlastně osoby, které o sobě tvrdí, že jsou obětí trestného činu, ten se ale ve skutečnosti vůbec nestal. Buď jsou to psychicky labilní osoby, nebo jedinci prožívající nějaké velké psychické trauma a se svým problémem nejsou schopni se vypořádat normální cestou. Odborníci hovoří o nepravých obětech znásilnění, sexuálního zneužívání, loupeží a finančních podvodů. Motivací pro toto jednání je patrně snaha upozornit na sebe, získat pozornost nejen bezprostředního okolí, ale mnohdy také médií, vidí možnost získat také finanční satisfakci za „prožité utrpení“ a různá finanční zvýhodnění, která pramení v soucitu okolí. Podobným typem jsou lidé tvrdící, že je unesli mimozemšťani atd. Nutno říci, že většina těchto osob si neuvědomuje důsledky svého chování a hlavně škody, které mohou napáchat. Jednak zdržují policii a vyšetřovací orgány od práce na skutečných zločinech, jednak ztěžují situaci pravým obětem, kterým pak nemusí být uvěřeno, ačkoli budou popisovat realitu. Falešné oběti obviňují ze zločinů nevinné lidi, kterým tím mohou velmi ublížit. Jejich zprávy také mohou mezi lidmi šířit paniku.

Jak bylo uvedeno výše, není tato problematika v odborných kruzích ještě dostatečně prodiskutována, ale tuto skupinu lidí lze rozdělit minimálně na dvě základní kategorie – jednak na ty, kteří si uvědomují realitu, vědí, co činí, a cíleně a vědomě se dopracovávají k cíli, který si vytyčil a pak jsou tu lidé s narušeným vnímáním reálného světa. Jejich přesvědčení o tom, že se stali oběťmi zločinu, je opravdové.

Příkladem první skupiny lidí je např. žena, která domnívající se, že má její muž poměr, chtěla vzbudit jeho zájem tím, že si vymyslela napadení. Na policii popsala, že ji neznámý pachatel večer cestou z práce pronásledoval a nakonec i fyzicky napadl. Jako

důkaz ukazovala různá drobná poranění. Její plán zafungoval, manžel se o ni strachoval natolik, že ji vozil do práce i z práce a trávil s ní všechnen volný čas. Postupně jeho zájem znovu opadl, a tak se manželka odhodlala k opakování, ale svou fantazii ještě stupňovala. Začala si sama psát výhružné dopisy, dokonce když byl její manžel na služební cestě, vyšla v noci na zahradu a vystřelila do vzduchu. Sousedé zavolali policii v domněnku, že se k nim někdo vloupal, tuto verzi žena potvrdila. Policie nainstalovala kamery v zahradě, což se nakonec falešné oběti stalo osudným – kamera ji zachytila, jak ke dveřím pokládá výhružný vzkaz psaný údajně pachatelem. Žena se později ke všemu přiznala.

Podle motivů, které nepravé oběti k jejich konání vedou, lze rozlišit několik typů:

- a) falešné oběti stalkingu – sklony k tomuto jednání mají osoby narcistní, kterým rozchod s partnerem způsobuje ponížení. Falešné obvinění je pro ně formou pomsty. Tento typ představuje asi 2,5 % případů³⁹
- b) duševně narušení – většina (asi 70 %) případů nepravých obětí se týká lidí, kteří jsou ve své mysli opravdu přesvědčeni, že je někdo pronásleduje⁴⁰
- c) bývalé skutečné oběti stalkingu – tito jedinci nemají zapotřebí stavět se schválně do role oběti, ale je to výsledek psychického traumatu, který jim stalking přinesl. Jsou velmi citliví na projevy zájmu a jejich frustrační tolerance je často nižší než u běžné populace, takže i neškodné jednání mohou považovat za známky počínajícího stalkingu. Týká se asi 7,5 % případů.⁴¹
- d) umělé oběti – asi 20 %, za oběť se vydávají záměrně, protože chtějí získat pozornost okolí⁴²
- e) stimulující oběti stalkingu – rovněž se za oběti vydávají záměrně, ale ne proto, aby získaly soucit, ale aby ze svého statusu oběti využily nějaké finanční nebo i jiné výhody

Za fiktivní pachatele jsou označeni zpravidla bývalí partneři, osoby úspěšné, pohledné, finančně zajištěné, společensky uznávané. Často může obvinění padnout na člověka ve vedoucí pozici – např. ve vztahu vedoucí – podřízený se lze setkat s falešnými obviněními ze sexuálního harašení. Motivy se mohou případ od případu lišit, od závnosti a touhy po pomstě až k potřebě získání respektu nebo různých výhod.⁴³

³⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : 2008, s.102.

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : 2008, s.104.

⁴¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : 2008, s.104.

⁴² ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha 2008, s. 104.

⁴³ HOUBOVÁ, D. a kolektiv: *Psychologie pro právníky*. Plzeň: 2008, s.87

4.3 Možnosti vzniku posttraumatické poruchy u obětí stalkingu

V případě obětí stalkingu, stejně jako u jiných obětí trestné činnosti, je vysoké riziko vzniku posttraumatické stresové poruchy. Posttraumatická stresová porucha bývá někdy zvana také jako posttraumatický stresový syndrom nebo jako reakce na závažný stres či traumatickou událost. Je to stav, kdy selže začlenění traumatického zážitku mezi ostatní každodenní zkušenosti. Mezinárodní klasifikace nemocí ji charakterizuje ve skupině F43.⁴⁴

Při této poruše postižený opakovaně prožívá traumatickou událost ve svých myšlenkách, snech a fantaziích a vyhýbá se místům a situacím, ve kterých k události došlo. Otřesnou událost může zažít přímo pacient sám nebo jeho blízký člověk (příbuzní či přátelé).

Tato porucha se projevuje např. poruchami soustředění nebo úlekovými reakcemi, depresemi, generalizovanou úzkostnou poruchou, depersonizací nebo různými závislostmi. Ke vzniku této poruchy dochází např. následkem situací ohrožujících postiženého nebo jeho blízké (např. válka, povodeň, požár, těžký úraz, životu ohrožující choroba, znásilnění či jiný traumatizující zážitek) nebo v důsledku změn v mezilidských vztazích a sociálních rolích (např. ztráta zaměstnání, nevěra partnera, rozvod).

Posttraumatická stresová porucha vzniká nejčastěji u jedinců pod stálým psychickým nebo fyzickým tlakem po nečekané události katastrofického rázu – tzv. stresor. Po takové události se může rozvinout nejprve akutní reakce na stres (např. ustrnutí, dezorientace, omezení pozornosti, apatie nebo hyperaktivita). Posttraumatická stresová porucha se rozvíjí jen u části lidí vystavených stresoru (hovoří se o 20-40 % obětí). K rozvinutí příznaků této poruchy dochází nejpozději do 6 měsíců po události a symptomy trvají nejméně jeden měsíc.

Provedenými šetřeními bylo zjištěno, že pravděpodobnost rozvoje posttraumatické stresové poruchy nezávisí na pohlaví či věku postižené osoby. Jsou však traumata, po kterých se porucha vytvoří téměř vždy (např. mučení nebo únos). Naopak u některých traumatických událostí vzniká jen za určitých okolností (např. dopravní nehody).

Zrádnost vzniku posttraumatické stresové poruchy spočívá především v tom, že příznaky této poruchy se nemusí objevit hned po prožitém stresu, ale mohou propuknout až po delší době od prožitého traumatu. U obětí trestných činů se může tato porucha projevit

⁴⁴ Mezinárodní statistická kvalifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů. Desátá revize. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2009.s.156.

okamžitě po odeznění akutní reakce, plynule na ni navazuje nebo jako zpožděná nebo protahovaná odezva na otřesný zážitek poté, co je oběť zdánlivě bez příznaků.⁴⁵

4.4 Pomoc obětem stalkingu

Pomoc, kterou potřebuje oběť nebezpečného pronásledování dle Čírtkové znamená zastavit jednání pachatele.⁴⁶ K vyřešení tohoto problému dochází participací profesionálů z různých oborů při poskytování potřebné pomoci oběti stalkingu. Efektivní zvládnání stalkingu není záležitostí pouze policie, ale je zde nutná velmi úzká součinnost s odborníky z řad psychiatrů, psychologů a s institucemi typu mediační a probační služby. Podpora v případě stalkingu musí obsahovat níže uvedené kroky:

- 1) informování o podstatě stalkingu a jeho pachatelích, o právech oběti a právních krocích, o všech stádiích vyšetřování, podání informací o místech, kde může oběť vyhledat další odbornou pomoc, apod.
- 2) podporu porozumění oběti svým vlastním reakcím a příznakům, podpora k vyjadřování vlastních emocí, ubezpečení oběti, že reakce, které prožívá, jsou adekvátní k prožitému traumatu
- 3) normalizaci příznaků a potíží
- 4) odbourávání pocitů viny (převážně u ex-partnera stalkingu)
- 5) práce s velmi častým pocitem obětí, že je nikdo nebere vážně. Je třeba dát obětem dostatečně najevo pochopení pro jejich situaci a ubezpečit je, že jim jejich příběh skutečně věříme a vysvětlit, proč jsou dotazovány na určité věci.
- 6) restabilizace pocitu identity a sebecitu
- 7) usilování o dostatečnou empatii – je nutné dát najevo respekt a úctu a poskytnout obětem stalkingu dostatek času
- 8) obnovení víry ve vlastní schopnosti oběti, posílit pocit jejího bezpečí a schopnosti důvěřovat okolí⁴⁷

Podporu, kterou lze nabídnout oběti trestného činu, tedy i oběti nebezpečného pronásledování, rozlišujeme jako laickou podporu a odbornou psychologickou intervenci.

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: 2008, s.92.

⁴⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : 2008, s.93.

⁴⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha : 2008, s.95.

Laická podpora obětem stalkingu se týká zejména blízkého okolí oběti, rodiny, přátel či kolegů ze zaměstnání. Často má oběť tendenci se uchylovat k sebeobviňování. Okolí musí oběti poskytnout především čas, vyslechnout ji a také nabídnout různé druhy pohledů na celý případ. Členové rodiny by měli oběti dát jasně najevo, že za to, co se stalo, může pachatel, nikoli ona. Také je důležité nezlehčovat výčitky oběti a ocenit veškeré kroky, které do té doby oběť udělala. Blízké okolí by mělo dát oběti jasně najevo, že stojí na její straně a bude ji i nadále podporovat.

Krizová intervence se řídí základními zásadami a principy. Je specializovaná pomoc osobám, které se ocitly v krizi. Tvoří ji různé formy pomoci, které mají za úkol vrátit jedinci jeho psychickou rovnováhu. Krizová intervence zahrnuje především pomoc psychologickou, sociální, lékařskou a právní.

Psychologická pomoc – časově omezený terapeutický kontakt zaměřený na problém, který krizi vyvolal. Jedinec je s krizí konfrontován a dochází k jejímu řešení, k eliminaci příznaků krize a znovuoobnovení psychické rovnováhy.

Lékařská pomoc – psychiatrická intervence, psychofarmaka, krátkodobá hospitalizace.

Právní pomoc – bývá poskytována právníkem, ale také sociálním pracovníkem v oblasti sociálně-právní.

V praxi tvoří krizovou intervenci následující aktivity:

- poskytnutí emocionální podpory a pocitu bezpečí
- usnadnění komunikace
- podpora ventilace emocí
- konfrontace s realitou a eliminace tendencí k odmítání a zkreslování reality
- identifikace „nejdůležitějšího“ problému, který je nutno řešit
- odhalení skryté zakázky
- zhodnocení dosavadních adaptačních mechanismů a využití efektivních adaptačních mechanismů
- mobilizace zdrojů pomoci
- vytvoření plánu pomoci⁴⁸

⁴⁸ ŠPATENKOVÁ, N. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: 2005, s.17.

5 STALKING NA ÚZEMÍ HODONÍNSKA

5.1 Popis výzkumu

Jedná se o kvantitativní výzkum. Jako metoda sběru dat byl zvolen dotazník, a to z toho důvodu, že umožňuje získání velkého množství dat od velkého množství respondentů.

Dotazník obsahuje celkem 17 otázek, otevřených, polootevřených i uzavřených.

Výzkumu se účastnilo celkem 125 osob z Jihomoravského kraje, konkrétně z Hodonínska. Rozdáno bylo celkem 139 dotazníků, přičemž navrátilo se jich 125. Oslovovány byly především ženy, neboť ty bývají ve většině případech častějšími oběťmi stalkingu.

Získaná data budou interpretována formou tabulek a grafů s uvedením absolutní a relativní četnosti. Data poslouží k potvrzení nebo vyvrácení stanovených hypotéz.

5.2 Hypotézy

Hypotéza č. 1 Lze předpokládat, že většina respondentů ví, co je stalking a již o tomto pojmu někdy slyšela.

Hypotéza č. 2 Lze předpokládat, že dle názoru veřejnosti je jako nejčastější pachatel stalkingu vnímán bývalý partner nebo odmítnutý ctitel.

Hypotéza č. 3 Lze předpokládat, že lidé nejvíce vnímají stalking jako formu pronásledování.

Hypotéza č. 4 Lze předpokládat, že by se případné oběti uměly nějakým způsobem stalkingu bránit nebo se obrátit na někoho s žádostí o pomoc.

Hypotéza č. 5 Lze předpokládat, že většina respondentů souhlasí s tím, že je stalking definován jako trestný čin.

Hypotéza č. 6 Lze předpokládat, že veřejnost bude vnímat trest za stalking za dostačující, tak jak jej určuje trestní zákoník.

5.3 Interpretace získaných dat

Výzkumu se účastnilo 16 respondentů ve věku do 20 let, 32 respondentů ve věku 21-30 let, 41 osob ve věku 31-40 let, 27 osob ve věku 41-50 let, 7 respondentů ve věku 51-60 let a 2 osoby ve věku nad 61 let.

Výzkumu se účastnilo 99 (79,2%) žen a 26 (20,8%) mužů.

Co se týče vzdělání, tak nejvíce respondentů uvedlo, že jsou vyučení v oboru. Takto se vyjádřilo 48 osob (38,4%). Dalších 41 osob (32,8%) má středoškolské vzdělání s maturitou, 19 osob má vysokoškolské vzdělání, 5 osob vyšší odborné vzdělání a 12 osob označilo základní vzdělání.

Výzkumu se účastnilo 35 osob (28%), které mají bydliště na venkově. Počet respondentů byl vy výzkumu zastoupen shodně z malých měst i z velkých měst nad 5000 obyvatel. Jednalo se 45 osob (36%) z malých měst a 45 osob (36%) z velkých měst.

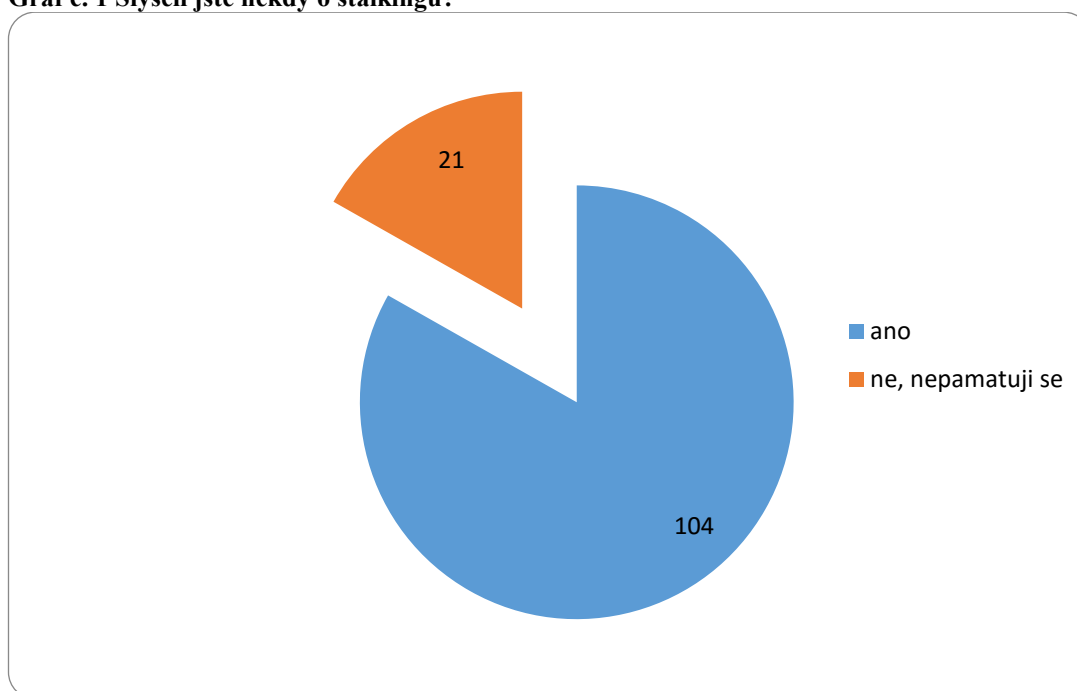
5. Slyšeli jste někdy o stalkingu? Pokud ano, uveďte, kde jste se s tímto pojmem setkali (např. média, literatura, z komunikace s lidmi, apod.)

Tabulka č. 1 Slyšeli jste někdy o stalkingu?

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	104	83,2
ne, nepamatuji se	21	16,8

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 1 Slyšeli jste někdy o stalkingu?

Zdroj: Vlastní zpracování

O stalkingu někdy již slyšela většina respondentů, celkem 104 osob (83,2%). Ostatních 21 osob (16,8%) uvedlo, že si nepamatují, že by o stalkingu někdy slyšeli.

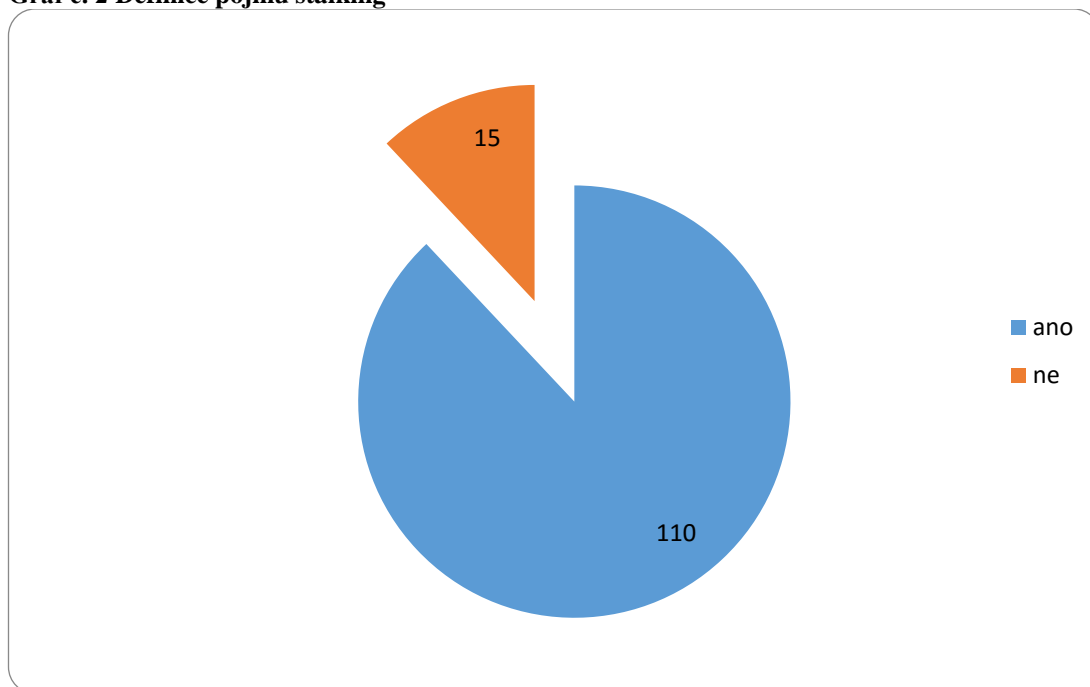
6. Víte, co tento pojem znamená?

Tabulka č. 2 Definice pojmu stalking

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	110	88
ne	15	12

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 2 Definice pojmu stalking

Zdroj: Vlastní zpracování

Pojem stalking umí vysvětlit většina respondentů, konkrétně 110 osob (88%). Naopak 15 osob vůbec neví, co je to stalking (12%).

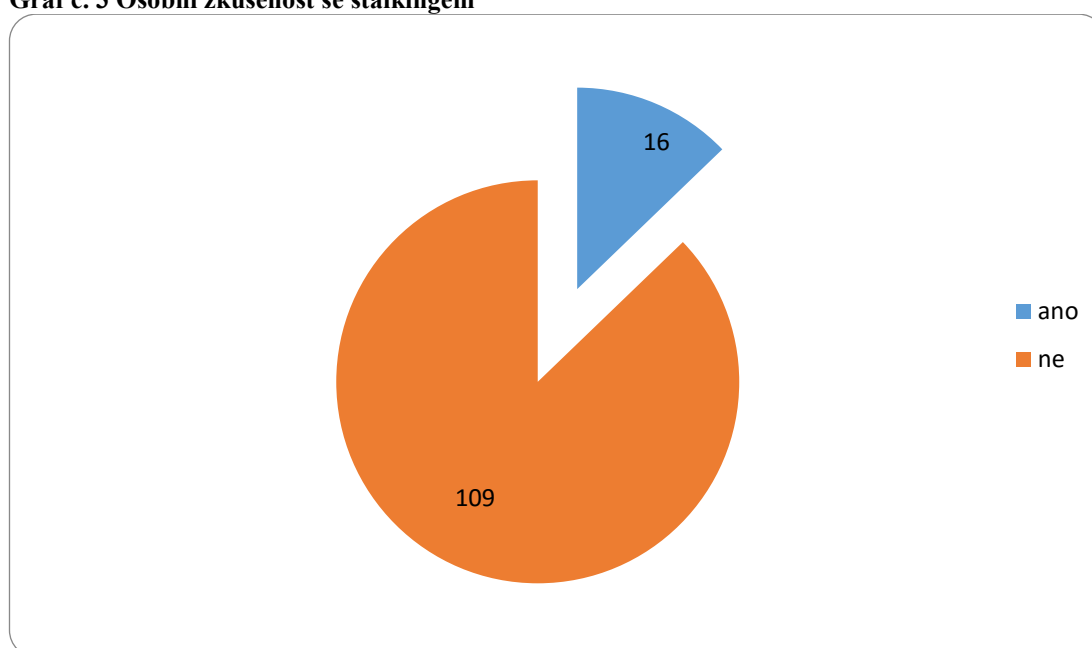
7. Máte osobní zkušenosti se stalkingem (pronásledováním)? Pokud ano, uveďte stručně, o co šlo, kdo vás pronásledoval.

Tabulka č. 3 Osobní zkušenost se stalkingem

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	16	12,8
ne	109	87,2

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 3 Osobní zkušenost se stalkingem

Zdroj: Vlastní zpracování

Osobní zkušenost se stalkingem má 16 osob (12,8%). Ve všech případech se jednalo o ženy, a to do věku 50-ti let. Naopak 109 respondentů (87,2%) uvedlo, že se stalkingem zkušenost nemá.

U respondentek, které uvedly, že mají osobní zkušenost se stalkingem, docházelo k osobnímu pronásledování bývalého partnera (5 osob), o stalking rodinného příslušníka – 2 respondentky uvedly, že řešily stalking své dcery, kterou někdo sledoval. Ostatní respondentky uvedly, že šlo o stalking formou neustálého posílání SMS zpráv nebo obtěžujících e-mailů ze strany zhrzeného ctitele nebo bývalého přítele.

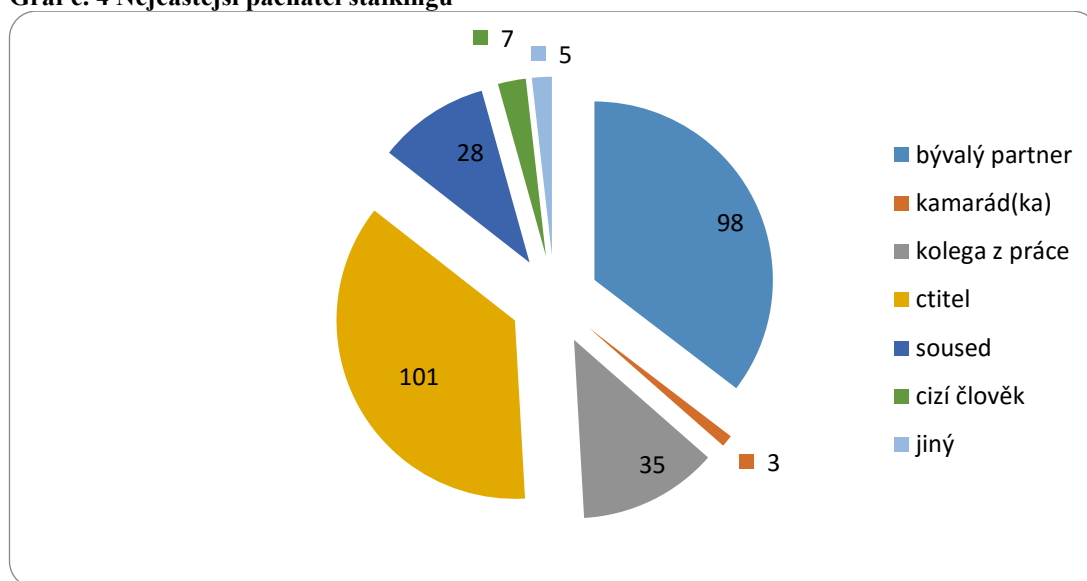
8. Kdo je dle Vašeho názoru nejčastějším pachatelem stalkingu? Lze označit více variant odpovědí.

Tabulka č. 4 Nejčastější pachatel stalkingu

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
bývalý partner	98	78,4
kamarád(ka)	3	2,4
kolega z práce	35	28
ctitel	101	80,8
soused	28	22,4
cizí člověk	7	5,6
jiný	5	4

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 4 Nejčastější pachatel stalkingu

Zdroj: Vlastní zpracování

Většina respondentů uvedla, že nejčastějším pachatelem stalkingu je ctitel. Toto uvedlo 101 osob (80,8%). Dále 78,4% respondentů uvedlo, že se jedná o bývalého partnera. 35 osob (28%) uvedlo, že stalkerem může být kolega z práce a 28 respondentů (22,4%) zastává názor, že pachatelem stalkingu často bývá také soused. 7 osob uvedlo, že stalkerem bývá cizí člověk a 2 osoby uvedly, že stalkerem může být kamarád či kamarádka. 4 respondenti uvedli možnost jiného pachatele, kterým by dle jejich názoru mohl být rodinný příslušník.

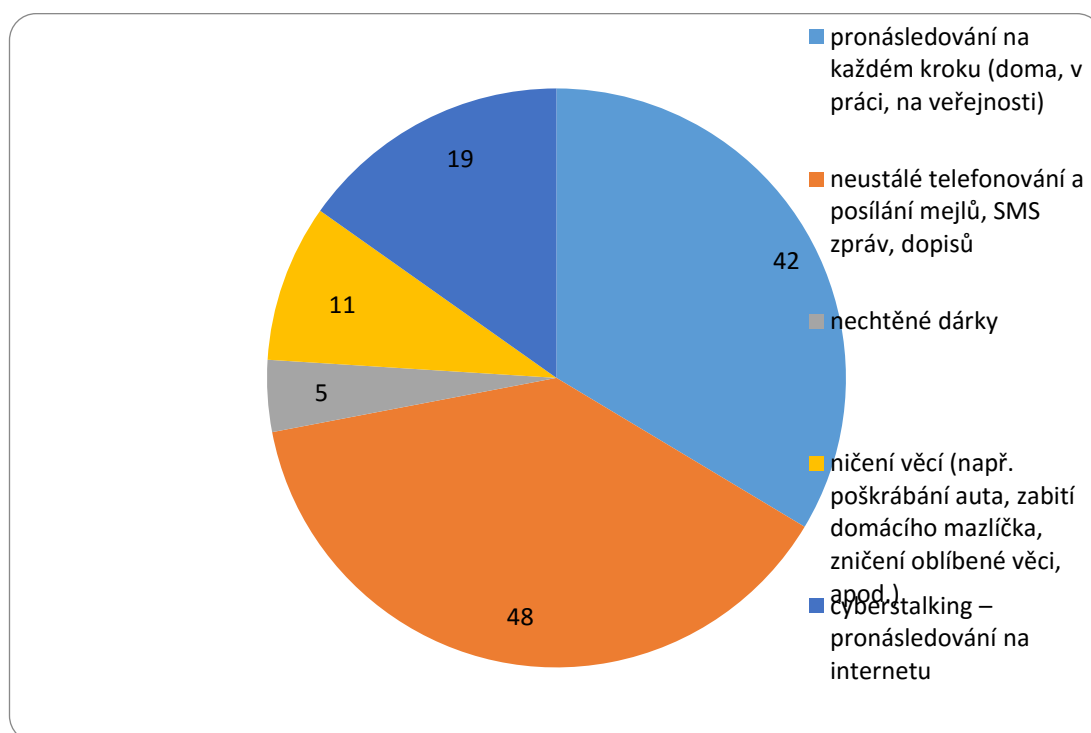
9. Jaká je dle Vašeho názoru nejčastější forma stalkingu?

Tabulka č. 5 Nejčastější forma stalkingu

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
pronásledování na každém kroku (doma, v práci, na veřejnosti)	42	33,6
neustálé telefonování a posílání mejlů, SMS zpráv, dopisů	48	38,4
nechtěné dárky	5	4
ničení věcí (např. poškrábání auta, zabití domácího mazlíčka, zničení oblíbené věci, apod.)	11	8,8
cyberstalking – pronásledování na internetu	19	15,2

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 5 Nejčastější forma stalkingu

Zdroj: Vlastní zpracování

Dle názoru 48 osob (38,4%) je nejčastější formou stalkingu neustálé telefonování, psaní SMS zpráv a e-mailů. Dalších 42 osob (33,6%) uvedlo, že stalking se nejvíce projevuje pronásledováním na každém kroku (doma, v práci, na veřejnosti). Za stalking považuje 11 osob ničení věcí. Cyberstalking označuje jako nejčastější formu páchaní 19 osob (15,2%).

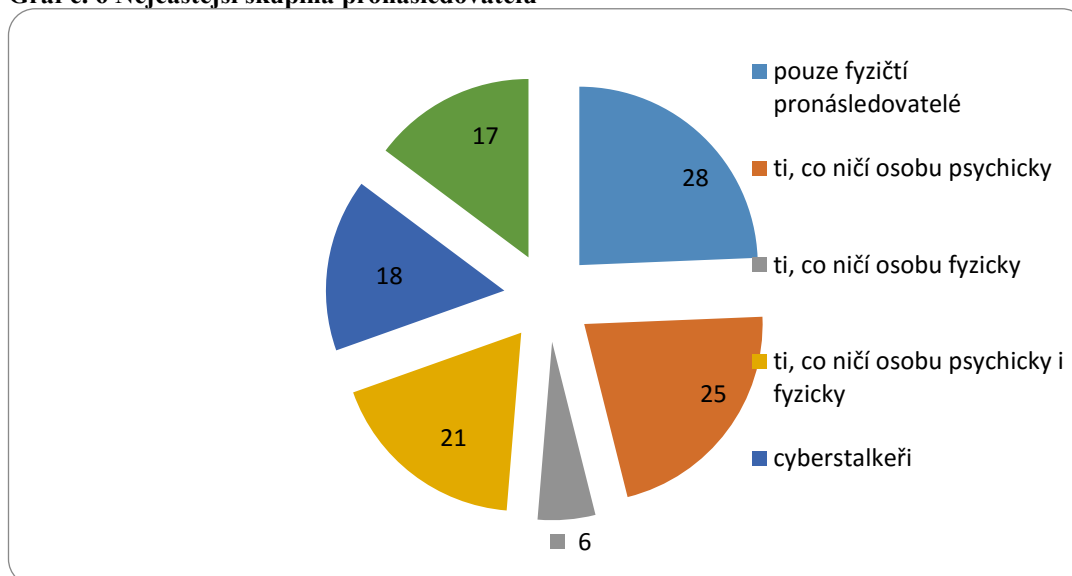
10. Která skupina pronásledovatelů dle Vašeho názoru převažuje?

Tabulka č. 6 Převažující skupina pronásledovatelů

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
pouze fyzičtí pronásledovatelé	28	22,4
ti, co ničí osobu psychicky	25	20
ti, co ničí osobu fyzicky	6	4,8
ti, co ničí osobu psychicky i fyzicky	21	16,8
cyberstalkeři	18	14,4
ti, co vyhrožují (např. zbitím, zabitím, zničením věci)	17	13,6
ti, co oběť doženou k sebevraždě či zabijí	2	0,8

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 6 Nejčastější skupina pronásledovatelů

Zdroj: Vlastní zpracování

Dle názoru 28 respondentů nejvíce převažují pouze fyzičtí pronásledovatelé. 25 osob (20%) uvedlo, že mezi stalkery převažují ti, co ničí osobu psychicky. 21 osob (16,8%) uvádí, že stalkeři jsou především ti, co ničí sledovanou osobu psychicky i fyzicky. 18 respondentů se domnívá, že v současné době internetu převažují cyberstalkeři. 17 osob (13,6%) se zase domnívá, že mezi stalkery převažují ty, co vyhrožují (např. zbitím, zabitím, zničením věci, apod.). 2 osoby uvedly, že dle jejich názoru mezi stalkery převažují ti, co oběť doženou k sebevraždě.

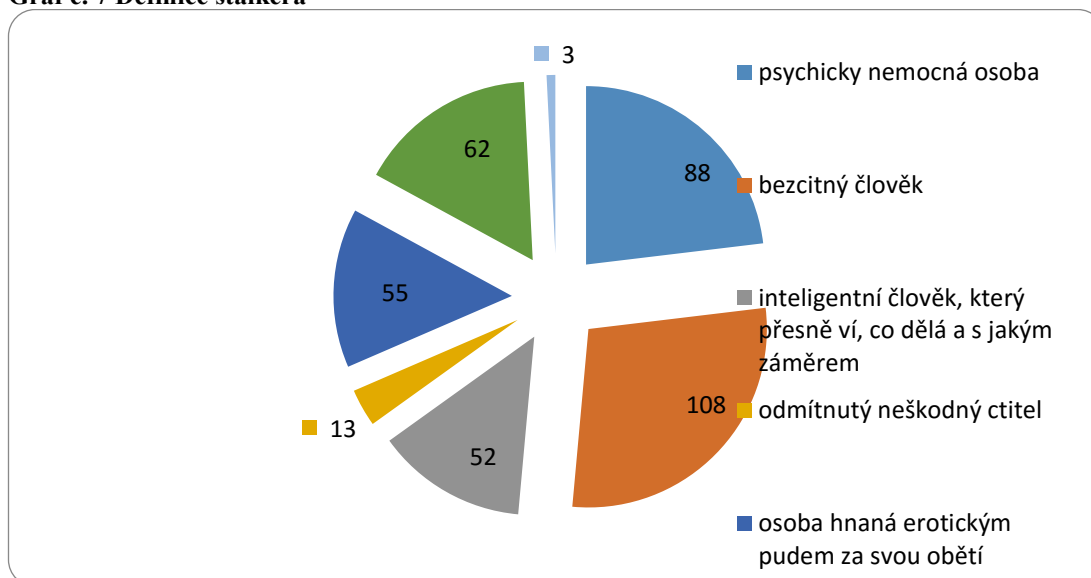
11. Stalker je dle Vašeho názoru (lze uvést více variant odpovědí)

Tabulka č. 7 Definice stalkera

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
psychicky nemocná osoba	88	70,4
bezcitný člověk	108	86,4
inteligentní člověk, který přesně ví, co dělá a s jakým záměrem	52	41,6
odmítnutý neškodný ctitel	13	10,4
osoba hnaná erotickým pudem za svou obětí	55	44
člověk, který touží po pomstě	62	49,6
jiné	3	2,4

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 7 Definice stalkera

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejvíce respondentů 108 (86,4%) označuje stalkera za bezcitného člověka. 88 osob (70,4%) uvedlo, že stalkeri jsou psychicky nemocné osoby. Dalších 62 respondentů (49,6%) uvedlo, že stalker je člověk, který touží po pomstě. 55 osob hovoří o stalkerovi jako o sobě, která je hnaná erotickým pudem za svou obětí. 52 respondentů (41,6%) se domnívá, že stalker je inteligentní člověk, který přesně ví, co dělá a s jakým záměrem. 13 respondentů si myslí, že stalker je pouze odmítnutý ctitel, který je jinak neškodný.

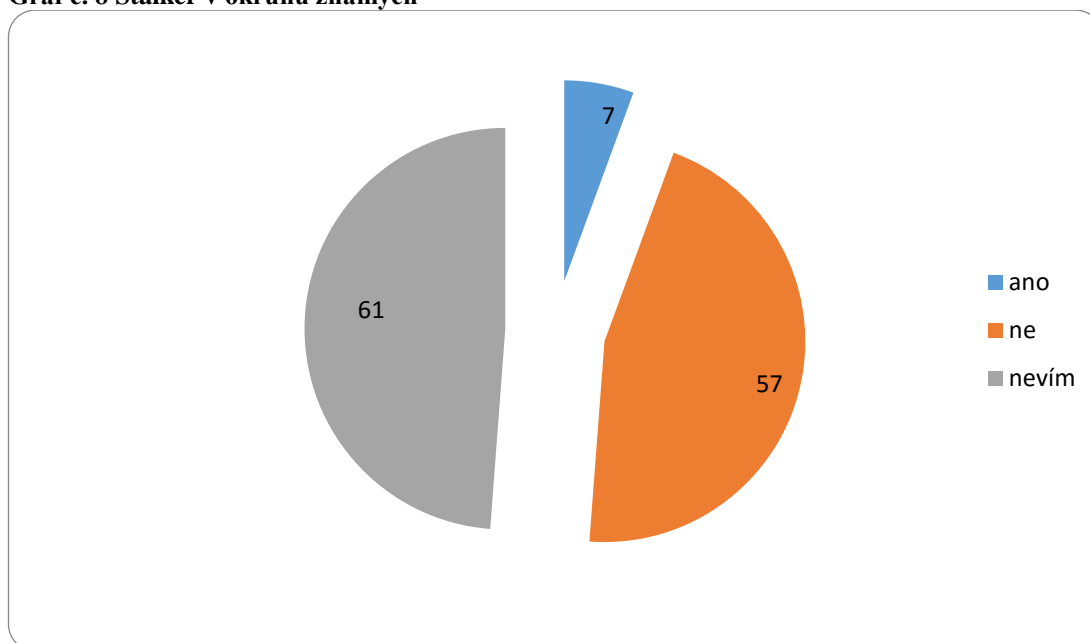
12. Znáte někoho, kdo by podle Vás mohl být postižen stalkingem nebo naopak sám ho vykonávat?

Tabulka č. 8 Stalker v okruhu známých

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	7	5,6
ne	57	45,6
nevím	61	48,8

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 8 Stalker v okruhu známých

Zdroj: Vlastní zpracování

Na otázku č. 12 odpovědělo 57 osob (45,6%), že nezná nikoho, kdo by byl postižen stalkingem nebo ho sám vykonával. 7 osob uvedlo, že někoho takového znají a 61 osob uvedlo, že neví.

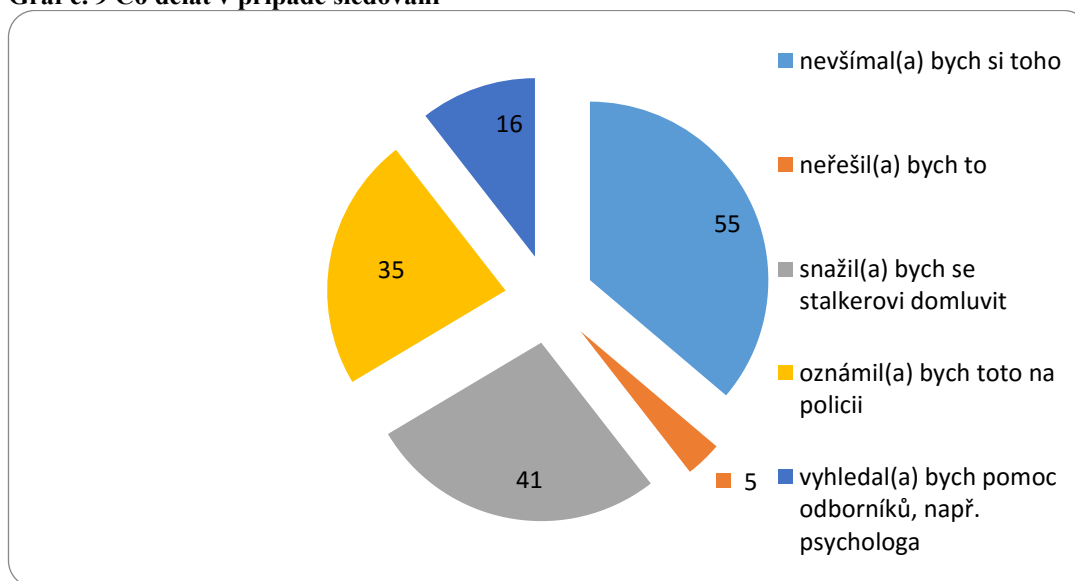
13. Jak byste se zachoval(a) v případě, že byste zjistila, že jste sledována (např. ze strany svého bývalého přítele, ze strany ctitele či cizího člověka)? Lze označit více variant odpovědí.

Tabulka č. 9 Co dělat v případě sledování

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
nevšímal(a) bych si toho	55	44
neřešil(a) bych to	5	4
snažil(a) bych se stalkerovi domluvit	41	32,8
oznámil(a) bych toto na policii	35	28
vyhledal(a) bych pomoc odborníků, např. psychologa	16	12,8

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 9 Co dělat v případě sledování

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 13 sledovala, jak by se respondenti zachovali v případě, kdy by zjistili, že jsou pronásledováni či jsou obětí stalkingu. 55 osob (44%) uvedlo, že by si tohoto nevšímal(a). Dalších 41 osob uvedlo, že by se snažili stalkerovi domluvit. Takto se vyjadřovali ve velké části muži. 35 osob by toto oznámilo na policii, 16 respondentů by vyhledalo pomoc odborníků (např. psychologa) a 5 osob by toto vůbec neřešilo (1 muž a 4 ženy nad 51 let).

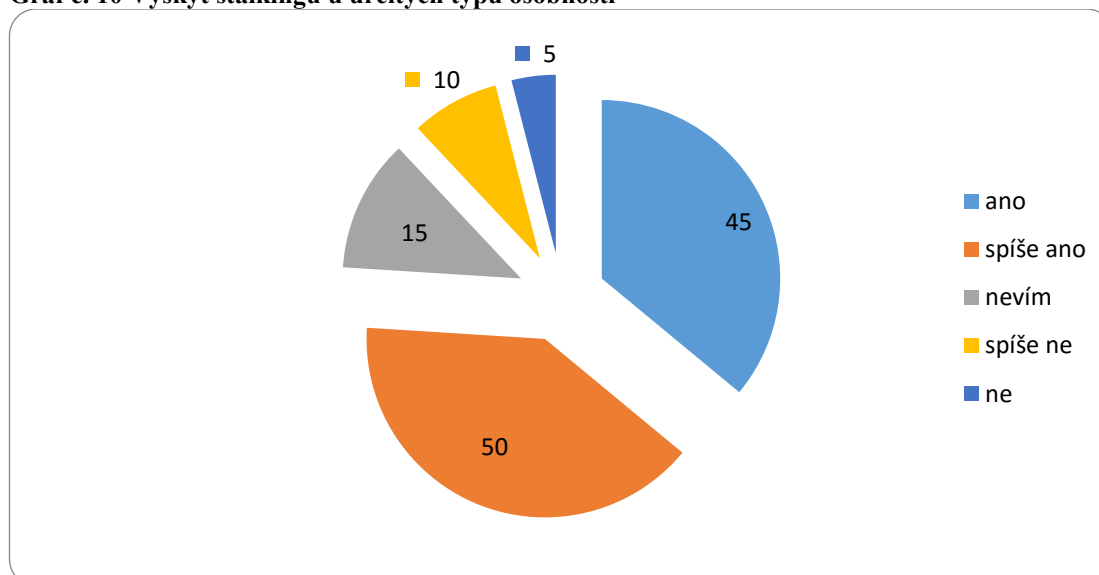
14. Myslíte si, že se stalking vyskytuje u určitých typů osobností, ať už, že jsou určité typy, které „vybízejí“ k pronásledování nebo typy lidí, kteří mohou být díky svému charakteru typickými stalkery.

Tabulka č. 10 Výskyt stalkingu u určitých typů osobnosti

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	45	36
spíše ano	50	40
nevím	15	12
spíše ne	10	8
ne	5	4

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 10 Výskyt stalkingu u určitých typů osobnosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Většina respondentů se domnívá, že spíše domnívá, že se stalking vyskytuje u určitých typů osobností, ať už, že jsou určité typy, které „vybízejí“ k pronásledování nebo typy lidí, kteří mohou být díky svému charakteru typickými stalkery. Takto se vyjádřilo celkem 95 osob (76%), které uvedly variantu odpovědi „ano“ či „spíše ano“. 15 osob (12%) uvedlo, že neví a stejný počet respondentů, tedy 15 (12%) uvedlo, že si nemyslí či spíše nemyslí, že by se stalking vyskytoval u určitých typů osobností nebo naopak, že jsou typy osobností, které vyzývají k pronásledování.

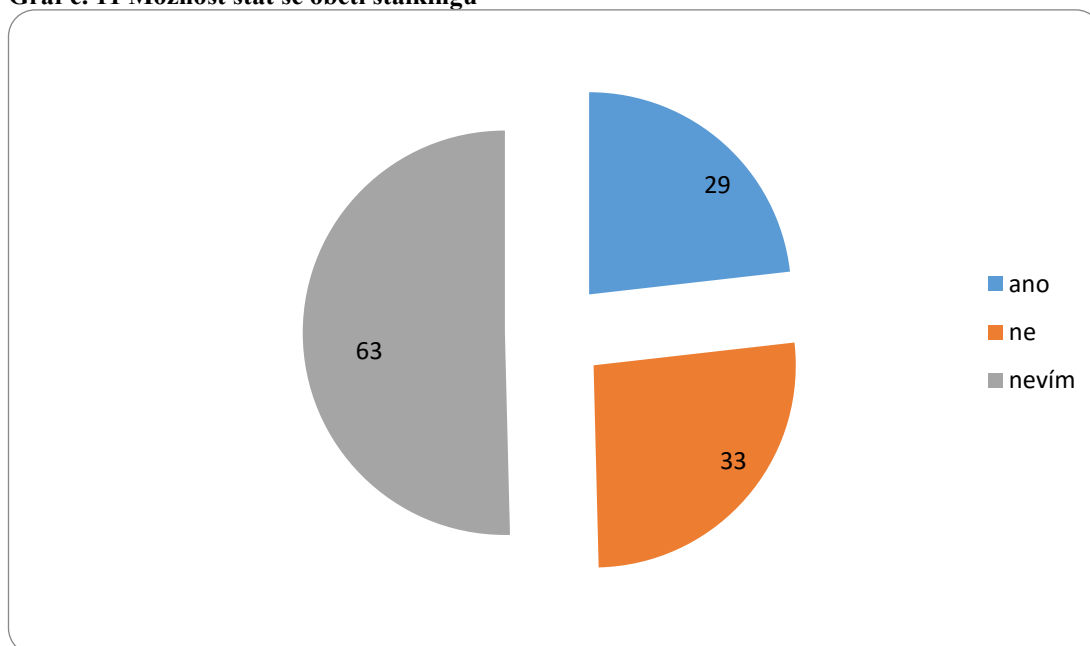
15. Myslíte si, že by jste se mohl(a) stát obětí stalkingu?

Tabulka č. 11 Možnost stát se obětí stalkingu

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
ano	29	23,2
ne	33	26,4
nevím	63	50,4

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 11 Možnost stát se obětí stalkingu

Zdroj: Vlastní zpracování

Většina respondentů – 63 osob (50,4%) uvedla, že neví, zda by se mohla stát obětí stalkingu. 29 osob (23,2 %) uvedlo, že si myslí, že by mohli být obětí stalkingu. Jednalo se především o ženy do věku 40-ti let. Naopak 33 osob (26,4%) si myslí, že by se obětí stalkignu stát nemohli. V tomto smyslu se vyjadřovali především muži.

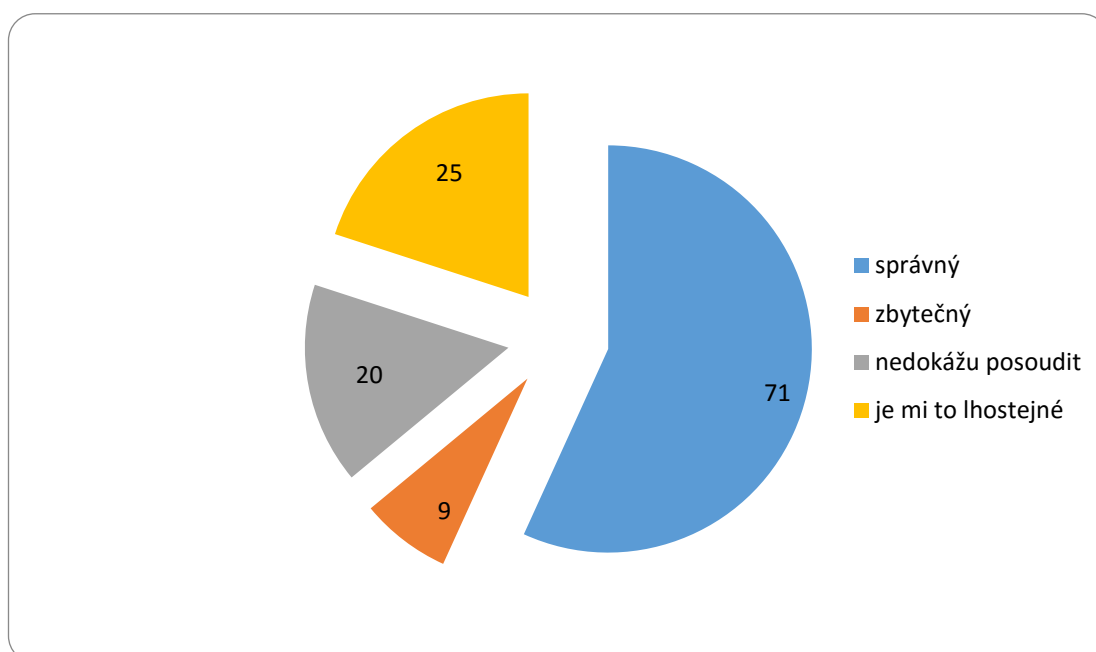
16. Od 1.1.2010 je u nás stalking trestným činem. Považujete tento krok za:

Tabulka č. 12 Stalking jako trestný čin – tento krok je:

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
správný	71	56,8
zbytečný	9	7,2
nedokážu posoudit	20	16
je mi to lhostejné	25	20

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 12 Stalking jako trestný čin – tento krok je:

Zdroj: Vlastní zpracování

Skutečnost, že je stalking považován za trestný čin hodnotí většina dotázaných jako správný. V tomto smyslu se vyjádřilo 71 osob (56,8%). Naopak pouze 9 osob (7,2%) uvedlo, že je toto zbytečný krok. 20 osob (16%) nedokáže posoudit, zda je to dobré či nikoli, že je stalking považován za trestný čin. Dalších 25 osob (20%) uvedlo, že je jim to lhostejné.

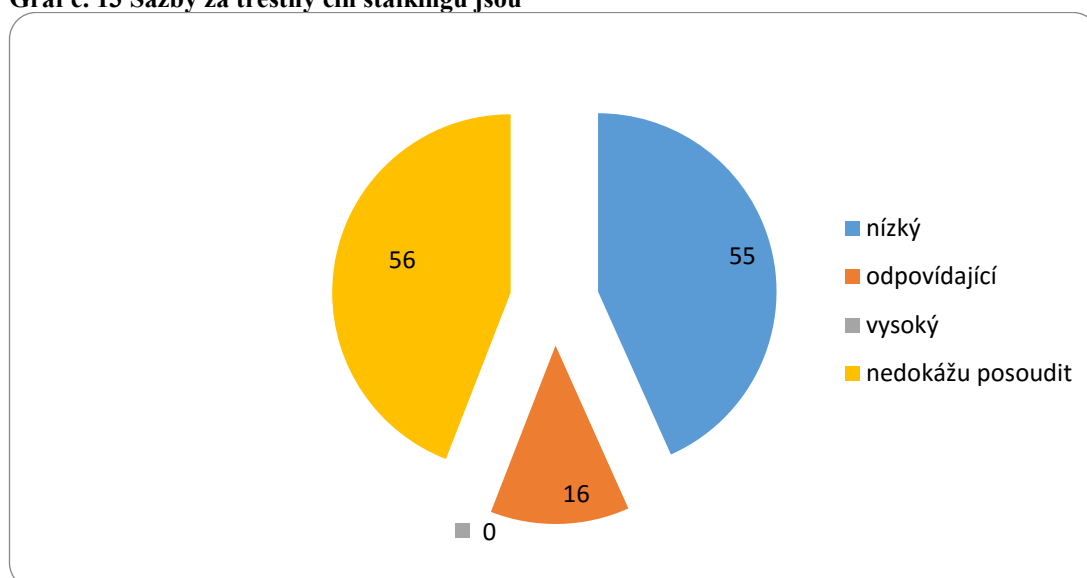
17. Sazby za trestný čin stalkingu jsou: zákaz činnosti až jeden rok odnětí svobody, popř. se doba odnětí svobody může prodloužit, pokud je obětí těhotná žena, dítě nebo pokud je čin páčán ve více osobách. Takový trest považujete za:

Tabulka č. 13 Sazby za trestný čin stalkingu jsou

	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
nízký	55	44
odpovídající	16	12,8
vysoký	0	0
nedokážu posoudit	56	43,2

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 13 Sazby za trestný čin stalkingu jsou

Zdroj: Vlastní zpracování

Sazby za trestný čin stalkingu považuje 55 osob (44%) za nízké. Pouhých 16 osob (12,8%) uvedlo, že jsou tyto sazby odpovídající. Nikdo z respondentů neuvedl, že by byly tyto sazby stanoveny jako nízké a 56 osob (43,2%) uvedlo, že nedokáže posoudit, zda jsou sazby určené trestním zákoníkem za stalking přiměřené či nikoli.

5.4 Analýza výsledků výzkumu

Výzkumu se účastnilo celkem 125 osob. Jednalo se o 99 (79,2%) žen a 26 (20,8%) mužů. Věk respondentů byl následující – 16 ve věku do 20 let, 32 ve věku 21-30 let, 41 ve věku 31-40 let, 27 ve věku 41-50 let, 7 ve věku 51-60 let a 2 ve věku nad 61 let.

Co se týče vzdělání, tak nejvíce respondentů uvedlo, že jsou vyučeni v oboru. Takto se jich vyjádřilo 48 (38,4%). Dalších 41 osob (32,8%) dosáhlo středoškolského vzdělání s maturitou. 19 lidí má vysokoškolské vzdělání, 5 vyšší odborné vzdělání a 12 dotazovaných označilo varianta základní vzdělání.

Výzkumu se účastnilo 35 lidí (28%), kteří mají bydliště na venkově. Shodný počet respondentů byl vy výzkumu zastoupen z malých měst i z velkých měst nad 5000 obyvatel. Jednalo se 45 osob (36%) z malých měst a 45 osob (36%) z velkých měst.

Testování hypotéz

Hypotéza č. 1 Lze předpokládat, že většina respondentů ví, co je stalking a již o tomto pojmu někdy slyšeli.

Tato hypotéza **byla potvrzena**. Z výzkumu vyplynulo, že o stalkingu již někdy slyšela většina respondentů, celkem 83,2% osob. Pojem stalking pak umí vysvětlit většina respondentů, konkrétně 88% osob.

Hypotéza č. 2 Lze předpokládat, že dle názoru veřejnosti je jako nejčastější pachatel stalkingu vnímán bývalý partner nebo odmítnutý ctitel.

I tato hypotéza **byla potvrzena**. Většina respondentů (80,8%) uvedla, že nejčastějším pachatelem stalkingu je ctitel. Dále 78,4% respondentů uvedlo, že se jedná o bývalého partnera. 35 osob (28%) uvedlo, že stalkerem může být kolega z práce a 28 respondentů (22,4%) zastává názor, že pachatelem stalkingu často bývá také soused. 7 osob uvedlo, že stalkerem bývá cizí člověk a 2 osoby uvedly, že stalkerem může být kamarád či kamarádka. 4 respondenti uvedli možnost jiného pachatele, kterým by dle jejich názoru mohl být rodinný příslušník.

Hypotéza č. 3 Lze předpokládat, že lidé nejvíce vnímají stalking jako formu pronásledování.

Tato hypotéza byla **potvrzena částečně**. Dle názoru 38,4% osob je totiž nejčastější formou stalkingu neustálé telefonování, psaní SMS zpráv a e-mailů. Dalších 33,6% osob pak uvedlo, že stalking se nejvíce projevuje pronásledováním na každém kroku (doma, v práci, na veřejnosti).

Hypotéza č. 4 Lze předpokládat, že by se případné oběti stalkingu uměly nějakým způsobem proti stalkingu bránit nebo se obrátit někde s žádostí o pomoc.

Také tato hypotéza **byla potvrzena**. Z výzkumu vyplynulo, že 44% osob by si stalkingu sice nevěšovalo, ale ostatní respondenti by se snažili se stalkingem nějak bojovat. Např. 41 osob uvedlo, že by se snažili stalkerovi domluvit. 35 osob by toto oznámilo na policii, 16 respondentů by vyhledalo pomoc odborníků (např. psychologa).

Hypotéza č. 5 Lze předpokládat, že většina respondentů souhlasí s tím, že je stalking definován jako trestný čin.

Tato hypotéza **byla potvrzena**. Skutečnost, že je stalking považován za trestný čin hodnotí většina dotázaných (56,8%) jako správný.

Hypotéza č. 6 Lze předpokládat, že veřejnost bude vnímat trest za stalking za dostačující, tak jak jej určuje trestní zákoník.

Tato hypotéza **nebyla potvrzena**. Pouhých 12,8% respondentů považuje trest za stalking, tak jak jej určuje trestní zákoník, za dostačující. Naopak 44% respondentů považuje trest za stalking za nízký.

Z výzkumu dále vyplynulo, že osobní zkušenost se stalkingem má 16 osob (12,8%). Ve všech případech se jednalo o ženy, a to do věku 50 let. Naopak 109 respondentů (87,2%) uvedlo, že se stalkingem zkušenost nemá. U respondentek, které uvedly, že mají osobní zkušenost se stalkingem, docházelo k osobnímu pronásledování bývalého partnera (5 osob), o stalking rodinného příslušníka – 2 respondentky uvedly, že řešily stalking své dcery, kterou někdo sledoval. Ostatní respondentky uvedly, že šlo

o stalking formou neustálého posílání SMS zpráv nebo obtěžujících e-mailů ze strany zhrzeného ctitele nebo bývalého přítele. Dále ve výzkumu respondenti odpověděli, že v 45,6% respondenti nezná nikoho, kdo by byl postižen stalkingem nebo ho sám vykonával.

Co se týče skupiny pronásledovatelů, tak dle názoru 28 respondentů nejvíce převažují pouze fyzičtí pronásledovatelé. 25 osob (20%) uvedlo, že mezi stalkery převažují ti, co ničí osobu psychicky. 21 osob (16,8%) uvádí, že stalkeri jsou především ti, co ničí sledovanou osobu psychicky i fyzicky. 18 respondentů se domnívá, že v současné době internetu převažují kyberstalkeri. 17 osob (13,6%) se zase domnívá, že mezi stalkery převažují ty, co vyhrožují (např. zbitím, zabitím, zničením věci, apod.). 2 osoby uvedly, že dle jejich názoru mezi stalkery převažují ti, co oběť doženou k sebevraždě.

Z výzkumu k osobě stalkera vyplynulo, že nejvíce respondentů 86,4% označuje stalkera za bezcitného člověka. Dále 70,4% respondentů uvedlo, že stalkeri jsou psychicky nemocné osoby. Dalších 62 respondentů (49,6%) se domnívá, že stalker je člověk, který touží po pomstě. 55 osob hovoří o stalkerovi jako o sobě, která je hnaná erotickým pudem za svou obětí. 52 respondentů (41,6%) se domnívá, že stalker je inteligentní člověk, který přesně ví, co dělá a s jakým záměrem. 13 respondentů si myslí, že stalker je pouze odmítnutý ctitel, který je jinak neškodný.

Většina respondentů (76%) se domnívá, že spíše domnívá, že se stalking vyskytuje u určitých typů osobností, ať už, že jsou určité typy, které „vybízejí“ k pronásledování nebo typy lidí, kteří mohou být díky svému charakteru typickými stalkery. Naopak 12% respondentů si nemyslí či spíše nemyslí, že by se stalking vyskytoval u určitých typů osobností nebo naopak, že jsou typy osobností, které vyzývají k pronásledování.

Výzkum dále sledoval, zda se respondenti domnívají, zda by se mohli stát oběťmi stalkingu. K tomuto se většina respondentů (50,4%) vyjádřila, že neví, zda by se mohla stát obětí stalkingu. 29 osob (23,2 %) uvedlo, že si myslí, že by mohli být obětí stalkingu. Jednalo se především o ženy do věku 40 let. Naopak 33 osob (26,4%) si myslí, že by se obětí stalkignu stát nemohli.

5.5 Kazuistiky

Kazuistika č. 1

Podezřelý Ivan, nar. 1975, v období od března do října roku 2014 neustále kontaktoval svou kolegyni Kláru, nar. 1980, se kterou měl poměr, a to i přesto, že byla Klára v tu dobu vdaná. Kláru Ivan kontaktoval na její telefonní číslo prostřednictvím SMS a volání, a to minimálně 60 x denně (SMS zprávy, volání, prozvoňování). Po Kláře vyžadoval také finanční kompenzaci v částce 2.000.000Kč za psychickou újmu, která mu byla způsobena rozchodem. Ivan na Kláru naléhal, aby se vrátila k němu. Klára toto odmítala a na základě toho jí Ivan vyhrožoval, že ji podřeže nebo, že ji srazí auto. Taky jí vyhrožoval, že zabije jejího manžela, aby trpěla jeho ztrátou a vrátila se k Ivanovi. Poškozená Klára si na to změnila telefonní číslo. Ivan ji začal vyhledávat osobně, a to každý den, minimálně jednou denně. Ivan vyhledával přítomnost Kláry také tak, že opakovaně jezdil před místo jejího trvalého bydliště, kde vyskládal části nábytku a vybavení své domácnosti. Telefonicky kontaktoval také členy rodiny poškozené Kláry, po kterých žádal uhrazení předmětné částky jakožto finanční kompenzace.

V důsledku opakovaného zasílání SMS, neustálého volání a návštěvami v místě bydliště vyvolal Ivan v poškozené Kláře obavu o zdraví a život její a jejích blízkých. V důsledku tohoto chování si musela Klára vyměnit také telefonní číslo.

Soudce Okresního soudu X.Y. posoudil jednání pana Mariana pouze jako přešůpek proti občanskému soužití a celý spisový materiál postoupil k projednání v přešůpkové komisi u obecního úřadu.

Kazuistika č. 2

Obviněný Pavel, nar. 1972, od počátku měsíce května do konce listopadu roku 2012 kontaktoval svou bývalou přítelkyni Moniku, nar. 1982, jež byla v té době už ve vysokém stádiu těhotenství s jiným chlapem, pomocí SMS zprávy, ve které Monice oznamoval, že se za ní dostaví do Olomouce a zapálí dveře jejího bytu, anebo zařízne

její maminku, popř. že přijede k jejímu tatínkovi do restaurace a celé mu to tam nechá roztřískat, jelikož její celá rodina je hodna výpalného. Dále Monice posílal vulgární SMS zprávy typu „Ty kurvo zlodejska stahni to oznamení a okamzite naval 100 papiru a nebo zabiju tebe i tvojeho fakana“. Nebo psal zprávy ve znění: „Prachy nebo zapalim dveře, hele nesor me., kdy dovezes prachy? A kdy mě vykouříš?“ Zhrzený Pavel posílal Monice SMS zprávy v množství od 5 do 140 denně z různých internetových brán. Mimo toto poškozenou minimálně 10 x denně prozváněl z různých telefonních čísel. V červenci roku 2012 zaslal Pavel na adresu Moničiny matky dopis, ve kterém popisuje částky 30.000,-Kč a 21.000,- Kč, které měl poškozené poskytnout na údajnou léčbu anorexie a placení testu HIV. Zasíláním textových zpráv a neustálým nekončícím prozváněním vzbudil Pavel u poškozené Moniky důvodnou obavu o její život a zdraví a rovněž o život a zdraví jejích rodinných příslušníků a nenarozeného dítěte. Soudce Okresního soudu v Olomouci viděl v tomto případě přečin nebezpečného pronásledování podle trestního zákoníku a uložil Pavlovi vzhledem k jeho předešlé bezúhonnosti podmíněný trest odnětí svobody v době trvání 10 měsíců a současně mu stanovil zkušební dobu ve výměře 22 měsíců.

Kazuistika č. 3

Na počátku prosince roku 2009 se díky kamarádům z vysoké školy poškozený seznámil s pachatelkou. Z počátku se jejich společná komunikace vyvíjela jen díky sociální síti Facebook. Přes Facebook si poškozený s pachatelkou psal a znali se jenom „přes fotky“, které měli na svých profilech. Za krátký čas se domluvili na osobním setkání a začali spolu chodit.

Jejich se vztah byl bezkonfliktní a jak se říká „na pohodu“, přesto poškozený po docela krátkém čase zjistil, že to není podle jeho představ, protože si nedovedl představit s pachatelkou společnou budoucnost, a tak začal iniciovat rozchod. Kupodivu pachatelka proti rozchodu nic nenamítala, a tak proběhl bez větších obtíží. Rozešli se na konci ledna roku 2011.

Jak to obvykle po rozchodu bývá, poškozený smazal veškeré kontakty na pachatelku jak na sociální síti, tak i na Skypu. Bohužel pachatelka na toto nereagovala zrovna nejlíp, a tak s poškozeným přerušila jakékoliv spojení. O několik dní později našel poškozený na zahradě obálku, ve které byly všechny dárky, které kdy pachatelce daroval.

Zrovna v době zmiňovaného rozchodu začalo docházet k obtěžování poškozeného. Na jeho profil na Facebooku mu chodily sprosté a urážlivé zprávy, které měly útočit na osobu poškozeného.

Cca po 14 dnech se poškozený s pachatelkou usmířili a obnovili svůj vztah a začali spolu opět chodit. Ovšem obtěžující zprávy na Facebooku nepřestávaly a chodily dál. Tentokrát byly zaměřeny nejenom na osobu poškozeného a jeho život, ale též na probuzení strachu z obnoveného vztahu a současně se snažily zkompromitovat osobu jeho přítelkyně (pachatelky).

V květnu roku 2012 poškozený definitivně ukončil s pachatelkou vztah. Od této doby mu začaly chodit SMS zprávy na jeho soukromé i služební číslo. Zprávy chodily z internetových portálů, takže pisatel byl neznámý a jeho číslo taktéž. Poškozený si proto nechal přijímání internetových zpráv zakázat, a to jak na soukromé, tak i služební číslo. Poté nastalo klidné období, kdy poškozenému nechodily žádné obtěžující zprávy. Toto období trvalo zhruba do poloviny července. Následně začaly chodit opět obtěžující a urážlivé SMS zprávy a to s tím rozdílem, že tentokrát přicházely z konkrétních dvou čísel. Většina zpráv se vztahovala k bývalé přítelkyni (pachatelce) poškozeného a jejich úsilím bylo u poškozeného probudit žárlivost a závist.

V dalších měsících se obtěžování prostřednictvím zpráv zesílilo a byly vhodné probudit u poškozeného strach o jeho zdraví a život, což bylo na místě. Z daných zpráv bylo jasné a zřetelné, že je poškozený během celého dne sledován. Líčily údaje o tom, co konkrétně poškozený dělá, kde a s kým je, a též kontrolovaly jeho aktivitu na internetovém blogu, kde se poškozený připojil do různých diskuzí. Toto „týrání“ poškozeného, jež probíhalo jen prostřednictvím komunikačních prostředků, se konalo více než jeden rok.

V listopadu 2010 díky výše uvedeným skutečnostem podal poškozený trestní oznámení, v němž si vůbec nebyl jistý tím, kdo je pachatelem trestné činnosti, ale uvedl podezření, že veškeré nelegální aktivity, které byly namířeny proti jeho osobě, mají souvislost s jeho bývalou přítelkyní. Celou situaci tudíž vzala „do rukou“ policie a vydala Záznam o zahájení úkonů trestního řízení ve věci nebezpečného pronásledování.

Aby poškozený umožnil policii jakoukoli potřebnou spolupráci, dal příslušníkům policie souhlas, aby zjišťovali údaje o telekomunikačním provozu, jak pro soukromé, tak pro služební telefonní číslo, s platností srpen 2010 – únor 2011. Následně podala policie České republiky Návrh na vydání příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu, v němž vyžadovala, aby se zjistily všechny dostupné údaje o telekomunikačním provozu, tzn. chtěla zjistit všechny telefonní čísla aktivních i

pasivních hovorů a SMS, počítaje v to observační buňky a užití IMEI s telefonními čísly, počítaje v tom prošetření systému CIS, včetně nařízení IP adres při náhodné telekomunikaci přes internet. Tento návrh soudce schválil, a tak se zjistila dvě telefonní čísla, ze kterých byly poškozenému posílány obtěžující SMS zprávy. Jedno ze zjištěných telefonních čísel nebylo ve sledovaném období použito v žádném mobilním telefonu, a tudíž ho nešlo určit. Druhé telefonní číslo bylo užito v přístroji, v němž bylo, kromě toho, užíváno také telefonní číslo, které patřilo bývalé přítelkyni poškozeného (pachatele). Orgán policie tudíž odvodil, že dotyčná buď pachatele zná, nebo je jím ona sama. Proto byla pozvána na policii, aby podala vysvětlení. Nakonec se k činu nebezpečného pronásledování sama přiznala. Pachatelka později dokonce poškozenému poslala omluvný dopis, v němž se k činu přiznala. Následně byla mezi pachatelkou a poškozeným uzavřena Dohoda o způsobu vyrovnání, v němž dotyčná vyslovila lítost nad svým jednáním a zavázala se, že poškozenému uhradí služby advokáta.

Státní zástupce Obvodního zastupitelství předložil návrh na potrestání a Obvodní soud vydal trestní příkaz. Ze strany pachatelky byl proti trestnímu příkazu vydán odpor. Tím byl trestní příkaz zrušen a danou věc poté Obvodní soud rozhodl rozsudkem o vině. Proti rozsudku Obvodního soudu předložila pachatelka odvolání a v této chvíli (leden 2012 – pozn. autorky) byla celá věc přenechána Městskému soudu v Praze k posouzení.

Charakteristika poškozeného a pachatele

Poškozený je muž mezi 25-30 lety a má vysokoškolské vzdělání. V období pronásledování byl zaměstnaný. Poškozený má původ v úplné rodině a nemá žádného sourozence. Samotný poškozený děti nemá a žije sám v panelovém bytě. Vztahy v rodině má velmi dobré. Především s maminkou vychází velice dobře. Je na ni i velmi citově vázán. Poškozený je cílevědomý, svědomitý a pečlivý člověk. Mezi svými přáteli je oblíbený.

Pachatelem přečinu nebezpečného pronásledování je žena, bývala přítelkyně poškozeného. Žena je původem slovenské národnosti a je jí kolem 30 let, tudíž je starší než její bývalý partner (poškozený). Ve chvíli pronásledování byla zaměstnána je jejím nejvyšším dosaženým vzděláním je vzdělání středoškolské.

Pachatelka vyrůstala v neúplné rodině. Žila pouze s maminkou, jež jí bohužel nedávala potřebnou pozornost. Sourozence nemá. Žádná závislost u ní stanovena nebyla. Sama pachatelka však přiznala, že občas užívá slabší léky na nervy. Proč se rozhodla svému bývalému partnerovi ublížit? Chtěla se mu pomstít za to, že skončil

jejich vztah a ona se díky tomu cítila odkopnutá. Daným činem chtěla poškozenému ukázat, že je stále atraktivní a muži mají o ni zájem a že poškozený tím, že se s ní rozešel, udělal velkou chybu. Přála si, aby se ji poškozený snažil získat zpátky. Pachatelka napsala, že poškozeného považovala za svého životního partnera, který jí byl poslán shůry, a plánovala s ním založit rodinu.

Shrnutí případu

V této situaci mluvíme o tzv. ex-partner stalking, jež má výskyt až v 50% všech situací. Také se u něj nejvíc hovoří o výskytu fyzického násilí. V našem případě se jedná o defenzivní typ ex-partner stalkingu, protože pronásledování nepokračuje domácím násilím. Cílem tohoto typu je zejména obnova vztahu.

Díky tomu, že před pronásledováním měli partneři velmi krátký intimní vztah, můžeme u pachatelky hovořit o velké citové ambivalenci, upřenosti a také závislosti. Pachatelka nikdy neměla v úmyslu poškozenému ublížit fyzickým způsobem. Právě naopak. Jejím záměrem bylo poškozeného ranit především duševně. Přála si, aby poškozený trpěl tak, jako trpěla ona po ukončení jejich vztahu, protože se s rozchodem evidentně nedovedla vyrovnat. Proč ale takto jednala? Motivací k tomuto činu ji byla touha po znovuoobnovení vztahu.

Orgány, které byly v tomto trestním řízení činné, právně hodnotily chování pachatelky jako přečin nebezpečné pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. b), c), s čímž je možno plně souhlasit.

Po přečtení trestního příkazu bychom byli seznámeni s tím, že se pachatelka dopustila chování, jež druhou osobu dlouhodobě sleduje takovým způsobem, že vyhledává jeho blízkost, stopuje jeho kroky, neustále druhou osobu prostřednictvím elektronických komunikací písemně nebo jiným způsobem kontaktuje. Aby se výše zmíněný paragraf mohl použít, tak byla tvrzení doplněna o nutnou zákonnou kumulativní podmínku. A to takovou, že takové jednání je schopné vzbudit v poškozeném strach o jeho zdraví a život či o zdraví a život jeho blízkých osob.

Vzhledem k tomu, že případ ještě nebyl definitivně uzavřen, zejména díky daným okolnostem případu, tak si dovoluji odhadnout, že Městský soud v Praze, který je soudem odvolacím, stvrdí rozsudek Obvodního soudu a potvrdí, že pachatelka je vinna z přečinu nebezpečné pronásledování, protože je proti její osobě spoustu jasných a usvědčujících důkazů, které hovoří o její vině. Jedná se např. o zjištěné údaje o telekomunikačním provozu, omluvný dopis či dohodu o vyrovnání.

ZÁVĚR

Tato práce se zabývala stalkingem na území Hodonínska. Jak vyplynulo z této bakalářské práce, tak hlediska psychiatrie nebo kriminologie je stalking chápán jako zlovolné a úmyslné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které pak u oběti snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost. Za stalking lze považovat opětovné, systematické, dlouhodobé obtěžování nevyžádanými esemeskami, e-maily, skype, různé druhy chatu, telefonáty, nechtěnými pozornostmi, případně opakované cílené sledování osoby. Obsah těchto zpráv může být příjemný až veselý, ale také urážející, vyhrožující a zstrašující. Útočník pak v takovém případě vyvolává u oběti pocit strachu.

Cílem této práce bylo zjištění názoru veřejnosti na stalking. Dílčím cílem práce bylo zjištění, zda se někdo se stalkingem setkal. Dalším dílčím cílem bylo zjištění, jaký dopad má stalking na oběti stalkingu. Cílů této práce bylo naplněno v praktické části práce a to buď provedením kvantitativního výzkumu nebo formou kazuistik, které sledovaly životní příběh oběti stalkingu.

V práci bylo psáno o stalkingu, jeho příčinách, prevenci stalkingu a jeho právní úpravě, o obětech stalkingu a jeho pachatelích. V praktické části práce byl proveden průzkum formou dotazníkového šetření mezi obyvateli Hodonínska. Dále zde byly uvedeny kazuistiky týkající se stalkingů dvou žen a jednoho muže.

Závěrem je třeba říci, že stalking by neměl být v žádném případě podceňován. Je nutné se mu vždy bránit. Doporučuje se dát přímo a jednoznačně stalkerovi na vědomí, že nemáte o jeho projevy zájem. Současně je nutné se bez výjimky vyhnout schůzkám, esemeskovaní apod. se stalkerem. Pokud se člověk stane obětí stalkingu, měl by využít služeb policie a dalších odborníků. Pro potřeby policie je nutné si uchovat veškeré projevy a důkazy obtěžování (záznamy telefonních hovorů, dopisy, e-maily, SMS zprávy...). Mimo domov se doporučuje pohybovat s dalším členem rodiny nebo jinou důvěryhodnou osobou. Od 1.1.2010 je stalking trestným činem – je kvalifikován v § 354 jako nebezpečné pronásledování. Pronásledování je tedy trestné, z tohoto důvodu by se oběti stalkerů neměli bát a měli by oslovit policii, neboť ti jim mohou se stalkerem pomoci.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BRAN, Nicol. *Stalking*. London ,Reaktion Books, 2006.
2. BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Přel. M. Burger. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing a.s., 2008. 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
4. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Praha: Aleš Čeněk, 2004, 431 s. ISBN 80-86473-86-4.
5. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Nebezpečné pronásledování: jak ho rozpoznat? Právo a rodina*. 2009, roč. 11, č. 7. ISSN 1212-866X.
6. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Stalking – podstata, jevové podoby a strategie intervence*. *Zpravodaj BKB*. 2009, roč. 18, č. 4. ISSN 1213-8282.
7. DUFKOVÁ, Ivana., ZLÁMAL, Jiří. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti*. Praha: Agis, 2005. 51 s. ISBN 80-239-5686-8 .
8. HOUBOVÁ, Drahomíra a kolektiv: *Psychologie pro právníky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7380-100-7.
9. JELÍNEK, Jiří, et al. *Trestní právo hmotné: Obecná část, Zvláštní část*. 1. vydání podle nové právní úpravy účinné od 1. 1. 2010. Praha: Leges, s.r.o., 2009. 25-26 s. ISBN 978-80-87212-24-0.
10. KOPECKÝ, Kamil *Stalking a kyberstalking – Nebezpečné pronásledování*. Olomouc: Net University s.r.o., Nebezpečné komunikační jevy pro učitele se zaměřením na kyberšikanu, kyberstalking, kybergrooming a další sociálně-patologické jevy, 2010. 14 s. ISBN 978-80-254-7737-3.
11. KUČHTA, Jiří; VÁLKOVÁ, Helena. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha: C.H. Beck, 2005, 544 s. ISBN 80-7179-813-4.
12. NOVOTNÝ, František., a kolektiv. *Trestní zákoník 2010*. Praha: Eurounion, s.r.o., 2010. s. 838. ISBN 978-80-7317-084-4.
13. ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0586-9.

14. VANTUCH, Petr: *Trestní zákoník s komentářem*. Praha: Nakladatelství Anag, 2011. 1361 s. ISBN 978-80-7263-677-8
15. VOŇKOVÁ, J., NETÍK, K. *Péče o násilné jedince v rodině*. Konference Bezpečné soužití – Terapie pachatelů domácího násilí, Liga lidských práv. Brno : 2005.
16. WALBY, Sylvia., ALLAN, Jonathan. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. 124 s. ISBN 978-80-7338-088-5.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon číslo 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, s. 436 Dostupné z WWW <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>>.
2. ČESKO. Zákon číslo 108/2006 Sb. O sociálních službách. In Sběrka zákonů, Česká republika. 2006, částka 37, s. 1257-1289 Dostupné z WWW <<http://www.esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?CP=2006s108&DR=SB>>.

Ostatní zdroje

Mezinárodní statistická kvalifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů. Desátá revize. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2009.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník

Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Eva Mičková a jsem studentkou Vysoké školy evropského a regionálního rozvoje. Dovoluji si Vás oslovit za účelem zpracování mé bakalářské práce na téma „Stalking na území Hodonínska“.

Na jednotlivé otázky odpovídejte zaškrtnutím příslušné varianty odpovědi, popř. svůj názor vepište.

Dotazník je anonymní, poslouží pouze pro účely zpracování praktické části mé bakalářské práce.

Děkuji za spolupráci.

1. Věk

do 20 let 21-30 let 31-40 let 41-50 let 51-60 let 61 let a více

2. Pohlaví

muž žena

3. Vzdělání

základní vyučen(a) středoškolské s maturitou vyšší odborné
vysokoškolské

4. Bydliště

venkov malé město (do 5 tis. obyvatel) velké město

5. Slyšeli jste někdy o stalkingu? Pokud ano, uveďte, kde jste se s tímto pojmem setkali (např. média, literatura, z komunikace s lidmi, apod.)

ano ne nepamatuji
se

6. Víte, co tento pojem znamená ?

ano ne

7. Máte osobní zkušenosti se stalkingem (pronásledováním)? Pokud ano, uveďte stručně, o co šlo, kdo vás pronásledoval.

ano..... ne

8. Kdo je dle Vašeho názoru nejčastějším pachatelem stalkingu? Lze označit více variant odpovědí.

- a) bývalý partner
- b) kamarád(ka)
- c) kolega z práce
- d) ctitel
- e) soused
- f) cizí člověk
- g) jiný

9. Jaká je dle Vašeho názoru nejčastější forma stalkingu?

- a) pronásledování na každém kroku (doma, v práci, na veřejnosti)
- b) neustálé telefonování a posílání mejlů, SMS zpráv, dopisů
- c) nechtěné dárky
- d) ničení věcí (např. poškrábaní auta, zabití domácího mazlíčka, zničení oblíbené věci, apod.)
- e) kyberstalking – pronásledování na internetu

10. Která skupina pronásledovatelů dle Vašeho názoru převažuje?

- a) pouze fyzičtí pronásledovatelé
- b) ti, co ničí osobu psychicky
- c) ti, co ničí osobu fyzicky
- d) ti, co ničí osobu psychicky i fyzicky
- e) kyberstalkeri
- f) ti, co oběti vyhrožují (např. zbitím, zabitím, zničením věcí)
- g) ti, co oběť doženou k sebevraždě či ji zabijí

11. Stalker je dle Vašeho názoru (lze uvést více variant odpovědí)

- a) psychicky nemocná osoba
- b) bezcitný člověk
- c) inteligentní člověk, který přesně ví, co dělá a s jakým záměrem
- d) odmítnutý neškodný ctitel
- e) osoba hnaná erotickým pudem za svou obětí
- f) člověk, který touží po pomstě
- g) jiné.....

12. Znáte někoho, kdo by podle Vás mohl být postižen stalkingem nebo naopak sám ho vykonávat?

ano ne nevím

13. Jak byste se zachoval(a) v případě, že byste zjistila, že jste sledována (např. ze strany svého bývalého přítele, ze strany ctitele či cizího člověka)? Lze označit více variant odpovědí.

- a) nevšímal(a) bych si toho
- b) neřešil(a) bych to
- c) snažil(a) bych se stalkerovi domluvit
- d) oznámil(a) bych toto na policii
- e) vyhledal(a) bych pomoc odborníků, např. psychologa

14. Myslíte si, že se stalking vyskytuje u určitých typů osobností, ať už, že jsou určité typy, které „vybízejí“ k pronásledování nebo typy lidí, kteří mohou být díky svému charakteru typickými stalkery.

ano spíše ano nevím spíše ne ne

15. Myslíte si, že by jste se mohl(a) stát obětí stalkingu?

ano ne nevím

16. Od 1.1.2010 je u nás stalking trestným činem. Považujete tento krok za:

správný zbytečný nedokážu posoudit je mi to lhostejné

17. Sazby za trestný čin stalkingu jsou: zákaz činnosti až jeden rok odnětí svobody, popř. se doba odnětí svobody může prodloužit pokud je obětí těhotná žena, dítě nebo pokud je čin páchán ve více osobách. Takový trest považujete za:

nízký odpovídající vysoký nedokážu posoudit

Děkuji za spolupráci.